

FÅGLAR

—#04.2017 ÅRGÅNG 40—

i Närke

Många trevliga kontakter med fågelvänner

Som ordförande i Närkes Ornitologiska Förening får jag många trevliga och intressanta kontakter med medlemmar och andra fågelvänner. Jag tänker inte i första hand på de "vanliga" kontakterna, vid möten eller ute i naturen, utan de som sker via datorn eller i telefonen.

I grova drag kan kontakterna delas in i två kategorier: Vilken fågel är det och vad gör jag med den här fågeln. Låt oss börja med det senare slaget. Vanligast här är övergivna fågelungar, till exempel duvungar på en balkong eller doppingungar ute i en vass. Standardrådet är förstås att inte göra något alls; föräldrarna är troligen ute och letar mat och kommer nog tillbaka. Så gick det också med duvungarna; doppingarna fick jag ingen feedback på.

NÅGON GÅNG får man förstås ta hänsyn till omständigheterna. Smyger det till exempel omkring en katt (visste ni förresten att katter tar nästan 20 miljoner fåglar bara i Sverige under ett år?) så kanske hackspettsungen bör lyftas upp till en säker plats.

Ett närmast rörande exempel på omsorg om fåglarna var den man som ringde från Hornslandet i Hälsingland och var orolig för att "hans" svanfamilj var försvunnen: Hade den kanske tjuvskjutits? Eftersom det var i slutet av oktober kunde jag lugna honom med att de nog bara flugit söderut inför vintern. Vi hade sedan ett fint samtal om vad svanarna gjorde på vintern och om när ungarna lämnade föräldrarna.

En mer problematisk situation rör skadade fåglar. Även här är ju ofta rådet att vänta och se. Ibland verkar ju fågeln vara mer skadad, då kan jag hänvisa till vår utmärkta fågelakut i Närke och det har jag gjort även då någon ringt från Stockholmsområdet. Det finns visserligen en motsvarande akut i Stockholm, men vi i Närke verkar ha ett förtroende som sträcker sig över landskapsgränserna. Ibland har jag känt

mig frestad att upplysa om att det under oktober till mars dör cirka en miljon svenska fåglar per dygn, endera här hemma eller på flytt eller i vinterkvarter. Men det har hittills känts för okänsligt; omsorg om andra levande varelser är ju något positivt.

I förlängningen finns förstås döda fåglar. Jag fick en uppgift om en död örn vid en järnvägs-korsning och eftersom det var nära ryckte jag ut. Tyvärr var fågeln borta, men jag kunde ändå upplysa tipsaren om att örnar hör till "statens vilt" och skall lämnas in.

Ulf Jorner
Ordförande, NOF

DEN ANDRA KATEGORIN, vad är det för fågel, är förstås mer trevlig. Ofta går det snabbt: Nej, det är ingen vitryggig hackspett utan en större dito. Ibland är det knepigare och jag fick till exempel begära hjälp för att identifiera en blå fasan som jag aldrig sett förut. Det mest absurda var när en göteborgare skickade ett fågelläte till mig och ville ha hjälp med identifieringen. Jag är ju halvdöv, så det var inte så lätt, trots att jag sökte hjälp av hörande söner. Göteborgaren gav sig dock inte utan skickade fler inspelningar, utan bättre resultat. Därför kom hans sista e-brev som en lättnad: det hade varit en fabriksvissla.

LÅT MIG SLUTA med den finaste fågeln som jag fått att identifiera, se bilden här intill. Fotografen trodde att det kunde vara något slags lärka, men det är ju förstås en göktyta. En fågel som verkligen har hittat en boplats som känns säker.

FOTO: MICHAEL LARSSON

INNEHÅLL

i Fåglar i Närke #4.2017

TREVLIGA KONTAKTER MED FÅGELVÄNNER	2
NOF INVENTERAR SOTTERN UNDER SEX ÅR	4
VITRYGG LOCKAR TILL NATIONALPARKEN	5
MYRÖ VÅTMARK UTVECKLAS SNABBT	10
SVÅRT FÖR SKRATTMÅSEN VID RYNNINGEVIKEN	10
KUNGSFISKARE NY MÄRKART VID VENAN	12
NERVKITTLANDE FÄRD BLAND VÅGORNA	13
HELVÄN LÄNGTAR EFTER SVANARNA	16
HÄNDELSERIK RESA TILL SKÅNE	20–21
NATIONALPARKEN LEVERERAR RARITETER	22–24
TRANREKORD I KVISMAREN	25
NOF FIRAR 40 ÅR SOM FÖRENING	25
KRÖNIKAN: FÅGELNÖRDAR	28

PORTRÄTT:
ÅSA
BENGTSSON

6

NOF-FEST
PÅ
ÖLAND

14

ÄR HAN
ORNITOLO-
GINS
FADER?

17

OMSLAGSBILDEN:

Talgoxe, *Parus major*.
Efter en akvarell av
Staffan Ullström

TEXT: MARIANNE JOHANSSON

Talgoxen är en fågel inom ordningen tättingar och familjen mesar. Den är vanligen stannfågel utom vid extremt kalla vintrar. Talgoxen finns över hela Sverige. Häckar i all slags skogsmark, även i öde taiga i norr, i parker och trädgårdar. Gärna i uppsatta holkar.

Trägen gäst vid fågelborden och fröautomater. Badar gärna så länge det finns vatten i fågelbadet. Mycket oskygg, kan ta frön ur handen.

Födan utgörs av insekter och frön, talg och gärna bokollon. Talgoxens svaghet för talg och fett har gett den dess namn. Den äter även andra småfåglar, främst den energirika hjärnan som den hackar ur.

Kännetecken: Längd: 12,5–15 centimeter. Vikt: 16–21 gram. Talgoxen är den största av våra mesar och känns igen på den gula undersidan med svart mittstreck, det blåsvarta huvudet, vita kinder och den mossgröna ryggen. Könen är snarlika, men hanen har oftast starkare gul färg och bredare "slips" undertill på magen.

Läten: tvåstavigt ti-ta ti-ta ti-ta eller trestavigt ti-ti-ta ti-ti-ta ti-ti-ta

Häckning: 6–12 ägg, vita med röda/rödbruna flagor. Honan ruvar i 12–14 dagar och efter mindre än tre veckor är ungarna flygga. Läger vanligtvis två kullar om året, första kullen 9–12 ägg läggs i första delen av maj och andra kullen 6–9 ägg sista dagarna i juni eller i början på juli.

Man räknar med att det finns 2,6 miljoner par talgoxar i Sverige. Vid fågelbordsräkningen "Vinterfåglar Inpå Knuten" 2017 var talgoxen på första plats i landet, och även på första plats för Örebro län.

Storlommarna i Sottern färre

ANTALET häckande storlommar i Sottern har haft en vikande trend sedan 1995, från att ha varit 20 par är beståndet nu nere på cirka 10 par.

Det visar inventeringar som Arne Holmer har utfört inom Projekt LOM och som har utvärderats av Mats Eriksson.

Det är oklart vad minskningen har berott på.

Sottern har sedan 1995 inventerats av Arne Holmer inom ramen av Projekt LOM. Inventeringarna visar att antalet häckande eller re-virhävande storlommar har halverats sedan 1995. I resten av landet har det varit en långsamt ökande trend som nu planat ut.

Häckningsresultatet är betydligt lägre än landet i övrigt: paren i Sottern får i genomsnitt ut 0,24 ungar per par och i Svealand som helhet är den siffran 0,46 stora ungar per par.

Mats Eriksson och Arne Holmer har försökt se om de olika vattennivåerna i sjön påverkat häckningsresultatet. Höjs nivåerna, även med bara några centimeter, under häckningsperioden under maj och juni överger fågeln boet, och blir nivåerna alltför låga överges boet också, resonerar Mats Eriksson och Arne Holmer. Vidare kan man spekulera om etableringen av storskarv och havsörn i Sottern också påverkar storlommen.

Mats Eriksson och Arne Holmer konstaterar att det vore önskvärt att försöka hålla en jämn vattennivå i Sottern under storlommens häckningsperiod för att se hur det påverkar storlommens häckningsresultat.

Studien i sin helhet finns att läsa på NOFs hemsida: www.birdlife.se/nofnet.

Kjell slutar i NOF-styrelsen

■ **Kjell Ståhlberg** (fd Johansson) slutar i styrelsen för Närkes Ornitologiska Förening. Kjell, som valdes in i styrelsen i februari, har fått en förändrad livssituation. Han har gift sig och köpt ett hus i Harge som behöver renoveras. Kjell säger att han inte kan göra en fullödig insats i styrelsen, och har därför av sagt sig uppdraget. I februari får årsmötet göra ett fyllnadsval efter Kjell.

... och **Anita** som bildredaktör

■ **Anita Ahlberg**, som jobbat som bildredaktör i redaktionen för Fåglar i Närke, slutar i och med detta nummer. Vi tackar Anita för hennes insatser under åren, och söker samtidigt efter hennes efterträdare. Vi behöver fler som kan jobba med föreningens tidskrift som utkommer med fyra nummer per år.

HÄCKANDE STORLOMSPAR I SOTTERN 1995–2017

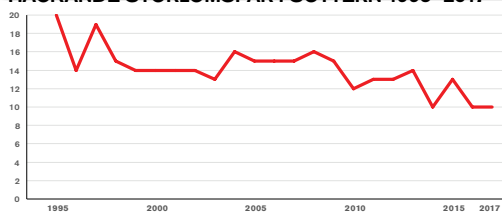

FOTO: BIRDNEROS

Närkes Ornitologiska Förening har fått i uppdrag att inventera sjön Sottern och dess skärgård under sex år med start 2018. Det gäller bland annat att hålla koll på storlom, men även rördrom, fiskgjuse, brun kärrhök och fisktärna.

NOF ska inventera Sottern under sex år

NÄRKES Ornitologiska Förening har fått i uppdrag att inventera sjön Sottern och dess skärgård under sex år med start 2018. Det gäller bland annat att hålla koll på storlom, men även rördrom, fiskgjuse, brun kärrhök och fisktärna.

Närkes Ornitologiska Förening kommer under sju år att inventera Sottern och dess skärgård. Det handlar i första hand om att inventera storlom, rördrom, fiskgjuse, brun kärrhök och fisktärna. Under sex tillfällen per säsong ska området inventeras.

Bakgrunden är en vattendom där Brevens Bruk AB åläggs att hålla koll på vad som händer i sjön Sottern och dess skärgård. Brevens Bruk vände sig till Närkes Ornitologiska Förening för att se om NOF kan hjälpa till med inventeringen av framför allt de aktuella fåglarna i sjön.

– Vi var först lite tveksamma eftersom det är ett privat bolag som anlitar oss. Vi vill ju inte vara en part utan det är viktigt att vi hävdar vårt oberoende när vi till exempel svarar på remisser och annat från myndigheter, berättar Ulf Jorner, ordförande i Närkes Ornitologiska Förening, NOF.

Men sedan NOF varit i kontakt med länsstyrelsen och gemensamt kommit överens om hur inventeringarna ska genomföras på ett korrekt sätt, har nu NOF tecknat ett avtal

om att inventera Sottern under sex års tid med början 2018.

– Sottern är ett viktigt område, och det här är ett avtal där både föreningen och de enskilda inventerarna får ersättning för det arbete man lägger ner, berättar Ulf Jorner.

NOF kommer ansvara för att göra en plan för hur inventeringarna ska genomföras, man ska rekrytera inventerare och se till att de utför jobbet, och föreningen ansvarar för slutrapporteringen varje år.

Sex gånger per år

Inventeringen kommer i huvudsak ske per båt, en båt som Brevens Bruk tillhandahåller. Det blir inventeringar minst sex gånger per år. De viktigaste arterna att hålla koll på är storlom, rördrom, fiskgjuse, brun kärrhök och fisktärna. När man ändå är ute ska inventerarna även spana efter havsörn, sångsvan och vitkindad gås.

– Projekt Lom har under många år inventerat storlom i Sottern, så det här blir egentligen en fortsättning på deras arbete. Dessutom är det mycket värdefullt att det finns data tillbaka i tiden, förklarar Ulf.

Hela det här arbetet med att inventera Sottern ligger i linje med NOFs ambition att öka kunskapen om fåglarna i landskapet, och att föreningen blir en viktig kunskapsbärare när det gäller fåglar och förändringar i faunan i Närke.

Vitryggig hackspett i Garphyttan

PÅ VÄG TILL KARLSTAD stannade Marianne Dannbeck till i Garphyttans nationalpark för att fika. Då fick hon höra ett hackande som hon inte riktigt kände igen. Efter en kort promenad såg hon vad som knackade i trädstammen: en vitryggig hackspett.
– Kul att upptäcka en sådan raritet, berättar Marianne.

Fredagen den 29 september var Marianne Dannbeck på väg från Stockholm till Karlstad. Hon stannade till för att rasta vid Garphyttans nationalpark.

– Jag har varit vid nationalparken flera gånger förut och tycker det är väldigt vackert, berättar Marianne som är fågelskådare sedan 20 år tillbaka.

Hon satte sig för att fika vid Lövängen och ganska snart hörde hon knackningar i en träd-stam som hon inte riktigt kunde identifiera. Det lät inte som en större hackspett, men inte heller som en mindre hackspett.

Marianne tog en liten promenad och då upptäckte hon hackspetten, och det var en vitryggig hackspett.

– Jag kunde inte riktigt tro på vad jag såg – men jag har sett vitryggig hackspett tidigare i Gysinge. Snart förstod jag att jag upptäckte en raritet, berättar hon.

Blev osäker

Marianne blev lite osäker på om fågeln skulle larmas på Bird Alarm, det är ju trots allt en mycket skyddsvärd art. Nästa morgon, lördagen den 30 september, larmades fågeln ut och sedan dess är det många skådare som haft tur

En vitryggig hackspett har observerats i Garphyttans nationalpark ända sedan 29 september. Marianne Dannbeck är den överraskade upptäckaren.

att få se den vitryggiga hackspetten. Den är, trots många rapporter, bara synlig korta stunder.

– Det är klart att jag blev överraskad, och jättekul att upptäcka en sådan art på egen hand, berättar Marianne. Senast vitryggig hackspett fanns i Garphyttans nationalpark

var 1987. Den vitryggiga hackspett som nu är på plats har varit synlig under hela hösten och kanske kan bli kvar över vintern?

Sedan 1987 har det varit några få och enstaka observationer i Närke, se genomgången nedan.

Vitryggad hackspett i Närke

Oset, 22 maj 2016: Lars Johansson upptäcker en vitryggig hackspett vid Rosenbergsstugan i Oset under en guidning.

Kvismaren 2 maj 2010: Johan Åhlén lyckas läsa av färgningarna på en vitryggig hackspett vid Ormkärssplattformen i Kvismaren.

Garphyttans nationalpark 1983-1987: den vitryggiga hackspetten är stadigt på plats under vintern. De flesta observationer är under vintermånaderna.

Kvismaren 19 nov 1983: Leif Larsson (numera Sildén) observerade en vitryggig hackspett vid Sörön, Kvismaren.

Kvismaren 4 nov 1967: Peter Eklund och Bo Runesson upptäcker en vid gamla banvallen i Kvismaren.

PS. Detta är en sammanställning som inte gör anspråk på att vara fullständig; det finns säkert ett antal dolda observationer.

Kamakura

Nyhet!

Kamakura EDV-81
25-55x W

FOTO 7 SJUAN
Fotobutiken med personlig service
Engelbrektsvägen 26 Örebro
019-6116492

FAKTA ■ ÅSA BENGSSON

Namn: Åsa Margareta Bengtsson

Född: 12 augusti 1967 i Lundby, Västerås

Familj: Barnen Albin, 16, Agnes, 20 och Felicia, 23. Sambon Erik Sjöstedt

Bor: Kollektivhuset på Ladugårdsängen, Örebro

Arbete: Lärare på Teknikprogrammet, Tullängsgymnasiet i Örebro

Tubkikare: Vortex, delas med Erik

Handkikare: Kowa Genesis 8x33

Favoritfågel: Gråhäger

Stjärntecken: Lejon och i den kinesiska tidräkningen är det i Getens år

Det visste du inte: Sprungit Göteborgsvarvet 2013,

ÅSA – tjej med stort socialt engagemang

HON ENGAGERAR SIG både för sina egna barn och för sina elever i skolan.

Hon har gått smideskurs, måskurs, syr sina egna läderskor, stickar koftor och vantar, spelar strategispel och hinner dessutom med vandringar, friluftsliv och massor av motion.

Det handlar om Åsa Bengtsson, kassör i NOF.

TEXT: MARIANNE JOHANSSON FOTO: ANITA AHLBERG

Åsa växte upp i ett miljonprogramsområde i Västerås.

– Vi bodde i en fyrarummare. Mamma arbetade som dagbarnvårdare, jag gick på S:t Illiansskolan och sedan blev det tekniskt fyraårigt program på Wenströmska gymnasiet, berättar Åsa.

Familjen ”campade” varje helg, främst på Johannisbergs camping i Västerås, under somrarna.

– När jag var tio år tog vi över min mormor och morfars sommarstuga i Östa naturreservat. Där hängde jag mycket i skogen, lärde mig olika växtarter och deras kulturhistoria.

Fältbiolog – så klart

Åsas mormor Hulda berättade att hon sett en mycket vacker fågel, en tofsvipa på Östa naturreservat.

– Jag var 12-13 år och måste bara också se en så vacker fågel, berättar Åsa.

Att vara ute i naturen, se växterna, höra fåglarna och vara med kompisarna, var det som gällde. Så klart det blev Fältbiologerna i Västerås från tidig ålder. ”Felet” var att kamraterna hellre spanade efter fåglar än kröp på marken för att studera växter.

Gruppen var mycket ute i Asköviken vid Mälaren. Där upplevde man fåglarna på långt håll och det var inte lätt för nybörjare att spana på sjöfågel. Ett starkt minne är när det dök upp en brun kärrhök, som Åsa lyckades arta.

Några gånger gjordes exkursioner till Kvismaren. Gänget trängde ihop sig i en gammal Volvo Amazon, då besöktes

Att få cykla ner till Oset för att skåda fåglar och njuta av naturen är en höjdpunkt för Åsa, gärna tillsammans med vänner. Att ha med gott fika är ett måste, menar hon.

bland annat Rysjötornet och Åslaholmen.

– Där var det närkontakt med fåglarna så fortfarande är det favoritlokaler för mig. På den tiden fanns det svarthalsad dopping i Rysjön som gänget lyckades kryssa, säger Åsa.

Room mate med raggarbrud

Åsa var i första hand intresserad av biologi. Därför bar det av till Umeå universitet.

– Mycket av studierna var utomhus: spårkurs i Vindeln, skogsresa genom hela Norrland, marinbiologikurs i Bodö.

Även då var det svårt med bostäder för studerande. Åsa blev ofrivillig innebo-

ende med en kvinnlig raggare som hette Mick. Den kvinnliga raggaren hyrde ut sin lägenhet till Åsa men första natten knackade det på dörren. Där stod raggarbruden, ville ha tillbaka lägenheten och tyckte dessutom att de kunde dela säng.

– Det slutade med att vi sov på varsin sida av dubbelsängen i sex månader, sedan flyttade jag till ett privat studentrum, berättar Åsa.

Lavskådare i norr

Hon var med i ett projekt för Världsnaturfonden, WWF, om att inventera lavar i Norrland. De följde en äldre invente-

FÅGLAR i Närke avslöjar Åsas "hemlis": "JAG HAR INGET LOKAL-SINNE"

►►► ringsrutt och gick i fotspåren efter Sten Ahlner och det gällde att hitta Trådbrosklav, *ramalina thrausta*. De började i Västerbotten en sommar och fortsatte i Norrbotten nästa sommar. Bopendet var i tält, först i vildmarken men sedan tog de in på olika campingplatser. På grund av kalhyggen och miljöförändringar blev resultatet nedslående.

Lyckat programbyte

Efter första året på biologilinjens valde Åsa att byta program; det blev istället läroplanen med biologi och kemi som inriktning.

Det visade sig vara ett lyckokast. Åsa hittade rätt i livet, träffade Erik, som gick på samma biologlinje och tyckte uppstod: han från Värmland och hon från Västmanland.

Efter lärarexamen arbetade Åsa ett år i Charlottenberg med elever från både Norge och Värmland.

– Norskan och värmländskan var inte alltid så lätt att förstå, förklarar Åsa.

Sedan bar det av till Örebro där hon arbetade på Vivallaskolan och läste "Analytisk kemi i naturliga vatten" på Örebro Universitet.

Planer på tjejfågelgrupp

1997 flyttade Åsa till kollektivhuset på Ladugårdsängen i Örebro och blev granne med Ami Sundén.

– I vårt hus sköter man allt tillsammans. Ami och jag blev en del av "Team kompost". Vi tömde husets varmkompost och rensade avfallskvarnen när den stod still. Över komposten började vi smida planer på en tjejfågelgrupp i NOF.

– Ami försökte bli med i den befintliga tjejgruppen men den var alltid fulltecknad. Vi visste att vi ville ha en "öppen" grupp där man kunde komma och gå, med eller utan förkunskaper och alla skulle vara välkomna!

Idag är Åsa och Ami sedan flera år tillbaka ansvariga för en av NOFs tjejgrupper där man gemensamt bestämmer vilka exkursioner de ska genomföra. De populära soppträffarna kan locka ett tjugotal intresserade.

Hon har ingen ordning på kryssandet, vet inte hur ställningen är varken på Sverigelistan eller på världslistan. Möjligtvis de 154 på Närke-listan?

– Jag är ingen nörd!

Aktiv föreningsmänniska

Däremot är Åsa en riktig föreningsmänniska. Här kommer ett litet urval:

Åsa har varit kassör inom fältbiologerna på klubb-, distrikt- och riksnivå

... var under några år gruppleddare inom DHB föräldraförening, för familjer som har barn som är döva, hörselskadade eller har språkstörning,

... är kassör i Närkes Ornitologiska Förening, NOF sedan 2015.

Dåligt lokalsinne

Nu till våren 2018 blir det en ny studiecirkel för nybörjare i samarbete med Studieförbundet. Åsa ställer upp som ledare trots sitt dåliga lokalsinne och hon erkänner att hon mycket ogärna kör bil. Därför är ekoskådningen inom NOF ett naturligt sätt att komma ut i naturen och att cykla till Oset för att skåda fågel med sina vänner tillhör favoritsysselsättningarna. Med sig har hon matsäck med ägg och sill på rågbrödsbröden, och kaffe med en chokladbit till. Hon har alltid med sig äggskäraren och skär äggen på plats!

Hänger inte vid datorn

I framtiden drömmer Åsa om att lära sig spela bridge. Men redan till sommaren kommer hon vandra Kungleden från Abisko till Nikkaluokta med en arbetskamrat. Att vandra i Sverige med sin syster Bibbi tillhör framtidsplanerna. Dessutom planerar tjejgruppen en resa till Österlen, Skåne i maj när det är som vackrast. Men först ska hon kolla efter vårens första fåglar och njuta av den vackra naturen.

Hur hinner du med allt?

– Jag väljer bort alla sociala medier, inget häng över en dator på fritiden, avslutar Åsa Bengtsson.

Välkomna till NOF

■ Närkes Ornitologiska Förening har fått flera nya eller nygamla medlemmar under hösten. Hjärtligt välkomna med i NOF.

Här är de nya medlemmarna: Charlotte Undermar, Örebro, Dan Yttermalm, Örebro, Karin och Magnus Rosell, Örebro, Sven Göran Andersson, Örebro, Joakim och Sofie Areljung, Jan Avenbok, Örebro, Maj-Lis Gustafsson, Odensbacken, Hans Irebäck, Karlskoga, Simon Eklundh, Örebro, Malin Björk, Karlskoga, Ing-Marie och Magnus Magnusson, Örebro, Ulla Wallin och S-O Ericsson, Frövi.

Enklare att betala med Swish

■ Med appen Swish i din mobil är det enkelt att göra en betalning till NOF.

Swish kan du använda när du ska betala till exempel medlemsavgiften, fågelresan, ge ett bidrag för fågelguidning eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågel-fond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

Swishnumret till NOF är: 123 02 90 361

Tips: Lägg in numret och namnet under dina kontakter i mobilen så är numret lätt att nå!

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av bankgiro 5747-3357 som vanligt när du ska betala till NOF.

Förslag till nya stadgar

■ Som framgår av kallelsen till årsmötet i februari kommer styrelsen att lägga fram ett förslag till nya stadgar.

Bakgrunden är ett uppdrag från förra årsmötet att se över stadgarna, som ansågs som omoderna. Styrelsen bad revisorn Jan-Olof Ragnarsson att titta på stadgarna och hans rekommendation var att de skulle revideras. Han angav också ett antal paragrafer som han ansåg borde ändras. Styrelsen tillsatte sedan en kommitté bestående av Bengt Andersson, Ulf Jorner och Hans Waern. Kommitténs förslag ligger till grund för det förslag som nu finns.

Mycket av de förändringar som föreslås är ren modernisering, till exempel att vi gjort stadgarna könsneutralt och moderniserat språket. Några ändringar är dock mer genomgripande.

Den första berör medlemskapet. I de gamla stadgarna står att varje medlem i riksföreningen (SOF Bird-Life Sverige) som bor i Närke och har betalat årsavgiften är medlem i NOF. Detta stämmer ju inte med verkligheten och vårt förslag är att – som det alltid har varit – den som betalar medlemsavgiften i NOF är medlem i NOF.

Ett annat berör årsmötet. Vi föreslår helt enkelt att de punkter som tagits upp i verkligheten också skrivs in i stadgarna.

En tredje viktig ändring rör styrelsen. Enligt de gamla stadgarna skall i styrelsen finnas två suppleanter. Styrelsesuppleanter är normalt ersättare, som kallas in om någon ordinarie ledamot har förhinder. Annars deltar de inte i styrelsearbetet. I NOF kallas alltid de som valts till suppleanter till styrelsemötena, och har också viktiga uppgifter, som att till exempel svara för inomhusmöten eller resorna. I det nya förslaget finns endast styrelseledamöter, alla valda på två år.

Hela förslaget till nya stadgar hittar du på NOFs hemsida, där naturligtvis också de gamla stadgarna finns. Förslaget kommer också att finnas tillgängligt vid årsmötet i februari.

Nu höjer vi **medlemsavgiften**

ÅRSMÖTET för Närkes Ornitologiska Förening beslutade att höja medlemsavgiften till 250 kronor per år för vuxen medlem. Höjningen gäller från 2018. För övriga, barn under 13 år och familjemedlemmar är medlemsavgiften oförändrad 50 kronor och för ungdomar 13–20 är årsavgiften också oförändrad 100 kronor.

Medlemsavgiften på 200 kronor har varit oförändrad under många år, men inför kommande år är det flera saker som förändrats:

■ **Medlemstidningen** Fåglar i Närke (som alla medlemmar får i brevlådan fyra gånger om året) har fått ny layout och moderniserats – det kostar lite mer för föreningen.

■ NOF är i behov av ett nytt modernt med-

lemsregister – även detta kommer att kosta lite mer att köpa in (tanken är att få ett medlemsregister som innehåller e-postadresser till alla i NOF för att enklare och snabbare nå ut med information till medlemmarna – på sikt kommer det att underlätta dialogen med föreningens alla medlemmar).

■ Under 2018 är tanken att bokverket **Närkes Fågelvärld** ska komma ut. Det är ett omfattande verk om vilka fåglar som häckar i landskapet och förändringar i fågelfaunan under de senaste 30 åren. NOF är ansvarig för denna utgivning och det kan medföra en del kostnader inför lanseringen av bokverket.

För dig som är medlem eller vill bli medlem finns det enkla betalningsvägar. Sätt in medlemsavgiften på **bankgiro 5747-3357** eller **swisha till 123 02 90 361**. Glöm inte att tala om vem du är och var du bor.

Hjälp en kompis **hitta bostad!**

■ Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har alltid ett välfyllt lager av fågelholkar, gjorda av vår holkverkare i Vretstorp.

Vi har vår lokal fylld av småfågel-, uggle- och starholkar. Småfågelholkarna passar bland annat blåmes, talgoxe, nötväcka, entita och svartvit flugsnappare. Uggleholkarna passar även knipa och storskrake.

Dessa holktyper finns:

Småfågelholk - 75 kr

Grå flugsnapparholk - 75 kr

Starholk - 75 kr

Uggleholk - 400 kr

NOF kan även åta sig att sätta upp holkar åt till exempel större företag och kommuner, mot ersättning. Säg gärna till

släktingar, grannar och arbetskamrater att det nu är dags att placera ut nya bostäder åt våra vänner fåglarna.

Vi har även snygga NOF-kepsar, kåsor och dekaler till försäljning.

Hör av dig till vår försäljningsansvarige: Bengt Andersson 070 693 33 65.

Myrö våtmark utvecklas snabbt

■ **Området Myrö våtmark utvecklas och antalet häckande par ökar.**

Det lovar gott för kommande år. Vi hoppas bara att vattenståndet kan hållas uppe; det var ordentligt lågvatten under senare delen av perioden.

Inventering har gjorts vid sex tillfällen mellan 23 mars och 31 maj genom revirkartering, boräkning och observationer av varnande fåglar samt med bevakning av rapporter inlagda på Artportalen.

NOTERADE VÅTMARKSARTER		
	2016	2017
Svarthakedopping	2	3
Grågås	4	35
Kanadagås	1	12
Gräsand	5	8
Snatterand	-	1
Skedand	-	4
Knipa	3	1
Kricka	-	1
Sothöna	1	8
Trana	1	1
Tofsvipa	3	12
Enkelbeckasin	2	5
Rödbena	5	4
Grönben	-	4
Skrattmås	1	67
Antal par	28	166
Antal arter	11	15
Antal par exkl. skrämmåsar	27	99

Svarthakedopping, tre konstaterade häckningar, ungplock i södra delen

Både grågås och kanadagås har ökat påtagligt sedan i fjol, året för starten av Myrö Våtmark.

Grågås med många små ungar 31 maj.

Kanadagås med minst 6 kullar 31 maj.

Knipa i holkar/trädhål i träddungarna i östra kanten av våtmarken.

Ökningar även hos sothöns och vadare.

Och ett axplock från Artportalen:

Sångsvan som mest 592 st 23 mars på matplats i den östra delen. Sångsvanpar med sju ungar 25 maj kom troligen från Hjortstorpmarken. Mindre sångsvan 13-28 mars, ett par med två fjolårsungar och ett par med en fjolårsunge. Två hybridgäss 4 maj, en smådopping 2 maj och samma dag mycket överraskande en tretåig hackspett. Smådopping även 13 juni. Av vidare: Närkes årsförsta observation av grönbena 8 april, och bland annat myrsnäppa, myrspövar och spov-, kärr- och gluttsnäppor under sommaren och hösten.

TEXT: LEIF SANDGREN

Svårt för skrämmåsen att

Leif Sandgren har inventerat Rävångsmåden vid Rynningeviken sedan 1995. I år blev det ett dåligt häckningsresultat för bland annat skrämmåsar på grund av lågt vattenstånd.

VI STARTADE inventeringarna på Rävångsmåden redan 1995, det år då restaureringen var någorlunda färdig. I början noterade jag alla arter, alltså även tättingar som sånglärka, ängsplärka och gulärla men även sång- och rörsångare i buskar och vasskanter.

Efter några år ändrade jag inriktningen till att endast omfatta våtmarksarter och så har det rullat på.

Intressant är nu om antalet arter och antalet individer förändrats genom åren. Jag vill därför gärna visa förändringarna från starten jämfört med nu de senaste åren. Läs och begrund!

TEXT: LEIF SANDGREN FOTO: TORBJÖRN ARVIDSON

På senare år har måden varit mycket välbetad, så även i år 2017, nu av både nötkreatur och får. Nästan inget regn under vår och försommar, dessutom ovanligt kyligt under större delen av fåglarnas häckningsperiod, vilket resulterade i sämre häckningsresultat än vanligt, framförallt för tättingarna.

Stora delar av Rävångsmåden innanför lagunen blev dessutom näst intill torrlagd, vilket gjorde att exempelvis skrämmåsar fick de tidiga häckningarna förlorade/rövade och då sökte sig till säkrare platser dit inte räv eller grävling kunde ta sig så lätt.

Ny koloni

En ny/tillfällig koloni bildades till exempel i kanten av Johan-Annersholmen (Dubbelholmen) vid Venalagunen. Ungproduktionen hos

skrämmåsar blev också ovanligt liten på Rävångsmåden.

Rävångsmåden har inventerats sex gånger från mitten av mars till slutet av juni. Dessutom ungfågelräkning kring mitten av juli.

Inventeringarna har som tidigare bestått av:

■ boräkning kombinerad med observationer av ungplock för svanar, gäss, änder, måsar och tärnor.

■ observationer av spelflygande och/eller varnande fåglar, främst vidare.

■ observationer av rastande arter

■ dessutom genomgång av rapporter på Artportalen.

Några kommentarer till årets resultat:

Skäggdopping, ett par innanför Strandpromenaden och två par på utsidan resulterade i tre flygga ungar.

häcka vid Rävågängen i år

► **Gråhakedopping**, ett par bakom Rävångs-stugan, de två övriga innanför norra delen av Strandpromenaden. Trots tre häckningar blev det bara två ungar som nådde flygg ålder.

Knölsvan, två häckande par gav fyra pulli men endast en av dem nådde flygg ålder.

Sångsvan, inga sångsvanar återkom 2017. I fjol, 2016, häckade faktiskt det ena paret men fick inte ut några ungar. Däremot ruvade i år ett par längst i söder på Hjortstorpssnaden. Var det kanske samma par som tidigare år varit på Rävångssnaden? Kläckningen skedde några dagar före 19 maj och gav sju ungar. Familjen vandrade senare över till Myrö Vätmark.

Gäss, under de första åren höll de båda gåsar-terna grå- och kanadagås någorlunda jämna steg. Men grågässen ökade successivt och höll kanadagässen tillbaka. Det är också gässen som tillsammans med skrattnåsarna bidragit med största ökningen av antalet par. Dessutom har gåshybriden börjat dyka upp på senare år, första och hittills enda häckningen konstaterades 2012. Det blev då en unge.

Tornfalk! Där? Jo, faktiskt! Ingen våtmarksart verkligen men så här ligger det till: diagonalt över snaden fanns det förr en elledning. 1995 satte jag upp en tornfalkholk på en av stolparna och fick tornfalk häckande redan året därpå, alltså 1996. Inte vidare smart egentligen och jag hoppas jag är förlåten. Den 7 juni det året kunde jag ringmärka femvälmående ungar. Inte att undra på, falkarna hade ju dukat bord! I holken fanns både en död gräsandunge

och rester från andra fågelungar. Jag lovar: holken åkte ner så snart falkungarna lämnat den! Och numera är ju elledningen nergrävd sedan länge.

Skrattnås, varierar kraftigt mellan åren. Orsakerna är flera: igenväxning, lågt eller högt vattenstånd, störningar av mink eller räv. 2017 hade antalet par minskat till hälften jämfört med året före.

Orsak? Extremt litet vatten, ja nästan helt torrt närmast grusvägen längs Rynningeåsen. Totalt har 2 744 skrattnåsar blivit ringmärkta genom åren. En av dessa, märkt 12 juni 2005 har kunnat avläsas i Göteborg praktiskt taget varje år sedan dess, nu senast i Danmarksterminalen 1 oktober i år.

En av de andra skrattnåsarna, märkt redan 15 juni 1999, kunde läsas av vid Strandpromenaden 5 april i år. Då i sitt 19:e levnadsår!

Här kommer ett litet axplock från de arter som rapporterats på Artportalen:

11 mars: 2 mindre sångsvan tillsammans med 5 sångsvanar, gravand 4 april, skärpiplärka och salskrake både vår och höst, brun glada 29 april, småfläckig sumphöna 4–10 juni, samt silltrut vid några tillfällen under april–juli.

Bland vadare under hösten noterades bland annat myrspövar, flera större strandpipare, en roska och mindre antal av kärr-, svart-, spov- och kustsnäppor. Dessutom två prutgäss i slutet av september liksom 23 oktober samt en bergand 18 oktober. Skäggmesar två eller fler tillsammans under september-oktober.

På hemsidan finns en tabell över alla fåglar och hur många par som häckar vid Rynningeviken: www.birdlife.se/nofnet.

Vem vill du ska bli Årets gulsparv?

■ Nu är det dags att nominera lämpliga kandidater till Årets gulsparv. Det ska delas ut i samband med årsmötet i februari. Vem tycker du har gjort sig förtjänt av priset? Ta kontakt med någon i styrelsen och presentera din kandidat.

Det är ett pris som Närkes Ornitologiska Förening delar ut till person eller personer som har gjort insatser inom fågelintresse, fågelskydd eller fågelforskning.

Förra året fick Åke Lorin ta emot priset på 5 000 kronor och en snygg akvarell av konstnären Stefan Gustafsson och 2016 gick priset till Ami Sundén, Annika Lorin och Åsa Bengtsson.

Gulsparvpriset 2014 gick till Olle Liljedahl och 2015 fick Märkplats Venan ta emot priset för deras mångåriga arbete med ringmärkning.

Gå nybörjarcirkeln och bli skådarproffs

■ Sugan på att lära dig mer om fåglar och kanske hitta kompisar att skåda med? Anmäl dig då till den nybörjarcirkel som Närkes Ornitologiska Förening arrangerar tillsammans med Studieförbundet i vår i Örebro.

Åsa Bengtsson och Ami Sundén är kursledare för cirkeln, som börjar den 3 april. Det blir åtta sammankomster, och det handlar om att lära sig grunderna i fågelskådning.

Tre av träffarna hålls i Studieförbundets lokaler på Slottsgatan i Örebro: 3 och 10 april och 15 maj. Fem träffar blir ute i markerna vid olika fågellokaler. Kurslitteratur är Fågelguiden.

Har du frågor om nybörjarcirkeln, hör av dig till kursledarna Ami Sundén, 070-944 73 00 eller Åsa Bengtsson, 073-332 20 31.

Anmälan sker till: www.studieförbundet.se/orebro eller jonas.bilow@studieförbundet.se

SUPERERBJUDANDE
Kowa Proffskit
32.975:-
(Ord. pris 36.449:-)
Kowa TSN-883 Prominar 25-60xw
Proffstubb för de mest krävande förhållanden
Stativ Sirui R3213 + VH10 videohuvud
Beredskapsväska

Upplev naturen närmare
med en kikare från oss
Välkommen in!

A-FOTO
kikarproffsen

Filarevägen 3 (Lillån) 019-25 06 23 www.a-foto.se

Kungsfiskare ny art för Märkplats Venan

VID MARKPLATS VENAN, Venastugan ringmärktes i år fåglar vid 34 tillfällen.

Totalt märktes det 870 fåglar av 51 arter.

Under åren 1979 – 2017 har det ringmärkts 48 847 fåglar av 128 arter.

TEXT OCH FOTO: LENNART ERIKSSON

Ny märkart i år blev kungsfiskare, 2 ex blev ringmärkta. Vi kontrollerade också en kungsfiskare, märkt som bounge i Mellansverige. Udda märkarter: 2 skogssnäppor, 2 mindre hackspett och 1 flodsångare. 22 märkta gransångare under året är årshögsta, en art som ökar. Vi har fortsatt med uppföljning av våra tre projektarter: mindre hackspett, trastsångare och kärrsångare.

Mindre hackspett

Vi har nu följt mindre hackspetten i fem områden sedan 1995: Vid Venan, stora strandskogen, Åsen, Vattenparken och Oset. Stammen har legat ganska stabilt på 5–6 par fram till 2005–2006 då den ökade till nio revir, för att sedan under de följande 10 åren sjunka till 3 par. En ökning 2016 gav 5 par och 4 lyckade häckningar. Ökningen fortsatte under 2017 till hela 8 par med 5 lyckade häckningar. Inga större biotopförändringar har skett i inventeringsområdet under åren. Man kan då fundera på vad som får arten att variera så stort.

Trastsångare

2 revirhävande hannar i Oset och 4 runt Rävängsmaden. 2 hannar ring- och färgmärktes, 2 var egen kontroll från 2015, 2 förblev omärkta. Ett bra resultat med 4 lyckade häckningar noterades. En av 2016 års märkta ungar, återfanns som häckande hona under 2017 i Kvismaren. Tyvärr så blev hon dödad vid bo av okänd predator. Detta är första återfyndet

En kungsfiskare hamnade för första gången i ringmärkarnas nät vid Venan i Rynningeviken. Det visade sig vara en bounge som redan var märkt i Mellansverige.

mellan Venan-Kvismaren. Tidigare har vi många fynd åt andra hållet.

Kärrsångare

Årets 18 revirhävande hannar (12 var eller blev ring- och färgmärkta under året) är en nedgång mot förra årets 24 revir, än värre mot 2016 all time high med 36 revir. Vi har under åren ringmärkt 270 revirhävande hannar, färgmärkt 215 av dessa för att kunna följa deras revir utan att störa för mycket. 83 av dessa har återkommit vid ett eller flera år, totalt har vi 157 årsavläsningar. Årets 4 kontroller var märkta redan 2013-14 och sedda under åren. Inga märkta från 2015-16 återkom, detta scenario har vi inte sett tidigare. Årets häckningsresultat blev magert, men 1 kull med 4 pull kunde märkas i västra vassen, Venan. Efter en

uppgång från 1980 med stora variationer genom åren så har trenden brutits för kärrsångaren. Stora arbeten i Oset, på snötippen, väster om Näsbyängen och Ormestaområdet, har reducerat artens biotop. Samtidigt så har ingen större förändring skett på Venan. Ändå är minskningen halverad på båda områdena. Som exempel så hävdade 2 kärrsångare (märkta 2013) revir på snötippen, där markarbeten skett sista året. Efter en tid flyttade de till vassen öster om reningsverket, där det redan fanns 4 revir. Det blev trångt värre. En nykomling tog över snötippen utan resultat. Här har det varit upp till sju revir varje år!

Återfynd under 2017

En höksångare märkt på Venan 8 augusti 2009 som ungfågel, kontrollerades som hona under häckningstid 13 juli 2017 i Lettland. 7 år och 340 dagar efter märktillfälle, 488 km från Venan. Vi har märkt 18 stycken genom åren, detta är vårt första återfynd av arten. Kanske är detta ett svar på vår undran, varifrån kommer ungfågeln på höstarna?

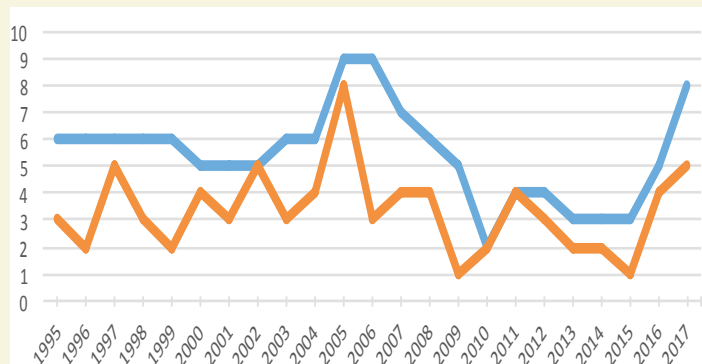
Rörsångare ringmärkt Holland 28 augusti 2013 kontrollerad 18 maj 2017. Sävspärv märkt Ralången, Småland 18 september 2016, kontrollerad 26 juli 2017.

Vi har många återfynd och kontroller med Kvismare fågelstation genom åren. Fåglar märkta på Venan har kontrollerats 70 gånger av Kvismare fågelstation. Åt andra hållet har 84 fåglar hamnat i motsatt riktning.

Övrigt

Vi har haft några guidningar med märkning vid Venastugan. Det har gått bra och varit väldigt uppskattat. Speciellt Örebro kommuns - Klappa en fågel som drog över 30 personer. Leif Sandgren var även med vid Rävahänet som NOF anordnar.

ANTAL HÄCKANDE PAR MINDRE HACKSPETT

Diagrammet visar antalet **revirhävande** par av mindre hackspett (blå linje), och hur många **lyckade häckningar** det blev (orange linje).

Det var blåsigt och därför extra skönt att pusta ut i lä bakom klipporna för skådarna från Närke: John Oliver, Anastasia Oliver, Anders Eriksson, Mats Ryefalk och Lars Eklund.

Nervkittlande att ta sig ut bland vågorna vid vindskyddet

VI VAR ETT GÄNG på fem förväntansfulla fågelskådare när vi lämnade Örebro en tidig morgon, för att bege oss till västkustön Hönö i Göteborgs skärgård.

TEXT: ANASTASIA OLIVER FOTO: HANS WAERN

Första riktiga skådarstoppet på resan var naturreservatet Torslandaviken, ett fjällliknande landskap med kråkris, vindpinade små träd och långgrunda vikar, artificiellt avskurna från havet. Det fanns mycket andfågel i viken, bland annat en stor flock med födosökande knölsvanar, knipor, brunänder och viggas. Flera hägrar stod i vattnet, och en stor flock skäggmisar strök omkring i vassruggarna. En flock sångsvanar drog förbi.

Jakt på berglärka

Efter ett kort stopp vid viken fortsatte vi ut ur reservatet, på en lång och lerig väg genom ett industriområde, på jakt efter en berglärka som inrapporterats i området. Slutligen tröttnade jag och maken på att gå, så vi bestämde oss att invänta resten av skådarna på en mysig klipp-häll. De andra skådarna sysselsatte sig med att klättra under en olje-pipeline på väg mot platsen där berglärka utlovades, medan vi njöt

av den nedgående kvällssolen och studerade ejdrar i havsviken. Visst fick de som forcerade pipelinen belöning i form av såväl sex berglärkor som en stripgås!

Den utlovade vinden kom nästa morgon, och vilken vind! Det var svårt att ens stå på benen om man inte var i lä, för att inte tala om att vandra ut till vindskyddet på Kråkudden i totalt mörker, förutom den magnifika stjärnhimlen. Havsskum for omkring i luften som vore det svandun, och jag fick det till och med i munnen! Det var speciellt nervkittlande när vi kom fram till en smal passage, som översköljdes av havets våldsamma vågor, och fick springa på de hala stenarna mellan vågorna!

Väl i trygghet inne i vindskyddet fick vi så småningom bevitna en fantastisk soluppgång över det stormande havet, likaväl som en mängd intressanta havsfågelarter. De flesta av dem var livskryss för mig: alkekung, tretåig mås, havssula, sjöorre, sillgrissla, tordmule, toppskarv – en del kvicka skådare fick även syn på stormfågel.

Fynd av toppskarv

Under den sista dagen på öarna besökte vi ön Hyppeln, och gick på en mycket vacker vandringsstig där. Det gav fina utsikter, stark

nordvind samt en och annan toppskarv som raritetsart för oss inlandsborna. När dagen led mot sitt slut lämnade vi Göteborgsskärgården, trötta men mycket nöjda med den utomordentliga skådningen, det kärva klimatet till trots! Totalt såg vi 76 fågelarter under resan till Västkusten 27–29 oktober.

Artikelförfattaren Anastasia Oliver pekar ut över det blåsiga havet vid vindskyddet på Kråkudden.

Mycket firande med NOF

NÄRKES ORNITOLOGISKA Förening åkte till Öland med ett gäng entusiastiska fågelskådare under fyra dagar i oktober (19-22 oktober).

Härlig skådning och flera fina observationer blev det under resan bland annat: nunnestenskvätta, brandkronad kungsfågel, berglärka och bredstjärtad labb.

Två av deltagarna: Karin Erntell och Viveca Lundmark skrev dagbok under de fyra dagarna.

Torsdag

Ölandsresan började på bästa tänkbara sätt. Efter det sedvanliga stoppet på Café Colombia kom ett larm om en nunnestenskvätta vid Kvinnsgröta på Öland. Väl framme vimlade vi sansat men mycket raskt ut över älten och diken, och minsann där fanns den lilla fågeln till enorm glädje för oss. Stämningen blev lätt euforisk. Fågeln visade upp sig fint genom att sitta ömsom på en stolpe ömsom på en sten.

Vi fortsatte sedan till Gräsgårdshamn på östra sidan. Där kunde vi räkna in prutgås, ejder, sjöorre, svärta och många flera arter. Till artlistan kunde vi också lägga en mink som kildade omkring på några stenar en bit ut i vattnet.

Glada i hågen fortsatte vi sedan över till västra sidan och den gamla anskrämliga nedlagda cementfabriken, numera träskofabriken vid Grönhögen. Här såg vi mängder med vitkindade gäss, cirka 10 000 stycken.

Det var redan mörkt när vi kom fram till vår inkvartering i Näsby. Vi installerade oss snabbt, fick i oss lite mat och därefter var det dags för genomgång och summering av dagens fågelarter. Den lilla nunnestenskvättan föranledde en av deltagarna, Anders Eriksson, att plocka fram whiskeyflaskan och bjuda laget runt. Han och flera med honom hade nämligen fått livskryss.

Fredag

Vi drog raskt iväg ned till Långe Jan på Södra udden i mörker, kraftig blåst och duggregn. Vinden var ostlig och alltså mycket gynnsam för fågelsträcket. Vi trängde in oss i vindskyddet nere på udden och imponerades storligen av det ena omfattande fågelsträcket efter det andra. Talrikast var vitkindade gäss i 10 000-tal. Även en ägretthäger dök upp här. Innan vi lämnade Södra udden för denna dag hann vi hälsa på några välkända NOF-are såsom Håkan Carlestam, Kent Halttunen och Anna-Karin Törnblom. I Södra Lunden kunde vi hitta hyfsat med lä för blåsten och kunde njuta av kaffe och smörgåsar.

Vår färd fortsatte mot Stenåsabadet och vi

Tidig för att vara på plats när fåglarna drar igång på mornarna, och ibland nästan famla i ningen på Öland på hösten.

kunde kryssa av bland annat ljunpipare, enkelbeckasin och råka. Dagens larmfågel var en brandkronad kungsfågel (BK kallad bland skådarna). Vi råkade vara cirka 20 meter från mannen som larmade och kunde studera den lilla vackra fågeln en lång stund både sittande på trädgrenar och på marken.

Denna afton blev det middag på restaurang Kvarnen i Grönhögen. Väl hemkomna samlades vi och hade dagens artgenomgång. Även denna dag, tack vare den brandkronade kungsfågeln, vankades det livskrysswhiskey och 93 arter summerades.

Lördag

Vi gav oss iväg till Segerstads fyr. Där vi stod uppradade i strandkanten och följde det ena fågelsträcket efter det andra i stor mängd. Vinden var även idag ostlig och mätte upp till 14-15 sekundmeter i byarna. Några arter tillkom: skärnäppa och björktrast.

Sedan bar det iväg rakt över ön till Hammarby på västra sidan eftersom det ryktats om en berglärka där. Björn Ander upptäckte fågeln som spankulerade omkring och födosökte i tången i strandkanten. En vacker liten fågel och dagens sensation!

Kvällen kom snabbt och det skulle bli ge-

på Öland

mörkret är en del av skåd-

Tolv skådare från Närke var på Öland för att umgås och titta på fåglar. Från vänster: Christer Tegeborg, Anders Eriksson, Ami Sundén, Gunnar Eriksson, Karin Erntell, Thord Eriksson, Viveca Lundmark, Gunilla Persson, Berit Kock, Anders Eriksson och Björn Ander.

FOTO: GUNNAR BERGEÅ

mensam fisksoppsmiddag. Ami Sundén ”offrade sig” och tog befälet över inköpen och tillagningen. Soppan blev jättegod och vi hade så trevligt runt bordet. Vid artgenomgången firades nya livskryss tack vare berglärkan och 68 arter noterades denna dag.

Söndag

Blåstigt från ost och småregnigt även denna avslutande dag på Öland. Det visade sig bli en mycket givande skåddag. Udden ”kokade” av rödhakar och kungsfåglar. Dagens sensationer var dels en dvärgbeckasin som kunde beskådas liggande i gräset, dels en bredstjär-

tad labb som flög förbi i en flock med sträckande vitfåglar. Larvet om den bredstjärtade labben hade kommit tio minuter tidigare och det rådde en exalterad stämning bland oss skådare i väntan på denna ovanliga fågel. Björn Ander hann ge oss okunniga en målande beskrivning av labbens stjärt innan den dök upp vid horisonten precis som utlovat.

Det visade sig bli svårt att slita sig från Södra udden. Så småningom kom vi ändå iväg och vid lunchpausen på hemvägen hade vi vår sista artgenomgång för den här gången.

Sammanlagt hade vi sett 109 arter under resan!

FIN FIRAR 40!

FOTO: HANS TREBACK

Åke Pettersson är den som arbetat längst i redaktionen för Fåglar i Närke.

■ Första numret av föreningens tidskrift Fåglar i Närke utkom 1978, och under 2018 firar tidningen 40 år. Formatet på tidningen har ändrats två gånger, första gången 1985 och andra gången 2017 till det nuvarande. **Staffan Ullströms** vackra akvareller prydde omslaget första gången 1992, då i svartvitt. Fyrfärgen tillkom 1996. Nu trycks hela tidningen i färg och A4-format!

Det är totalt 28 personer som arbetat med medlemstidningen genom åren från 1978. De första sju åren utkom den med två nummer per år, från 1985 blev det fyra nummer per år. **Åke Pettersson** har jobbat med tidningen i tolv, **Leif Bertilsson** och **Marianne Johansson** i nio år vardera.

Den första redaktionen bestod av **Christer Klingberg** och Åke Pettersson.

Här är alla de som jobbat med Fåglar i Närke under 40 år: Christer Klingberg, Åke Pettersson, **Kent Larsson**, **Nils Eriksson**, Leif Bertilsson, **Ann-Sofie Liljenskog**, **Leif Andersson**, **Conny Hedengren**, **Staffan Åkeby**, **Håkan Junkes**, **Samuel Lundin**, **Simon Lundin**, **Anny Hammarsten**, **Christer Nyten**, **Leif Larsson**, **Per Olof Eriksson**, **Annika Lorin**, **Katarina Lorin**, **Fredrik Ahlström**, **Daniel Gustafson**, **Björn Ander**, **Åke Lorin**, **Ann-Margret Elmroth**, **Helny Olsson**, **Marianne Johansson**, **Magnus Helleryd**, **Anita Ahlberg** och **Kent Halttunen**.

Det är ett kul och stimulerande uppdrag att jobba med Fåglar i Närke. Men utan alla er som bidragit med artiklar, uppslag, idéer och bilder skulle det inte bli någon tidning. Därför: stort tack till alla er som på olika sätt ser till att föreningen har en innehållsrik och läsvärd tidskrift.

FOTO: CHRISTER TEGBORG

FOTO: KENT HULTUNEN

Helny Olsson ansvarar för att alla sångsvanar räknas vid Tysslingen under mars månad. Som svangeneral får hon också svara på frågor från medierna.

Cementrännan i Oset blir kvar

FOTO: ANITA HILBERG

I början av december fick ledamöterna i Osetkommittén besked om att Cementrännan vid Oset skulle läggas igen. Vattnet skulle ledas genom en kulvert istället. Anledning: Cementrännan anses vara en säkerhetsrisk – någon kan ramla i och det är svårt att ta sig upp på de hala kanterna i det strömmande vattnet. Det fanns också motstånd från flera håll för att sätta upp ett staket runt Cementrännan.

Flera i Osetkommittén blev överraskade av förslaget och bland andra Närkes Ornitologiska Förening skickade ett brev till ansvariga att överväga andra alternativ än att lägga igen rännan. Bland annat menade föreningen att vattendraget är ett av få öppna vattendrag under kalla vintrar och därför en viktigt födosöksplats för den rödlistade kungsfiskaren.

Arbetet med att bygga in vattnet i en kulvert stoppades och nu har de ansvariga börjat titta på alternativ för att kunna lösa säkerhetsproblemen runt Cementrännan.

Helny längtar efter **svanarna**

VARJE MORGON står hon där vid vindskyddet i Rännesta, Tysslingen. Hon räknar alla sångsvanar som flyger in till matningen. Så har hon gjort de senaste 17 åren.

– Det har blivit lite av en livsstil, säger svangeneralen Helny Olsson.

I mitten av 1990-talet drogs räkningarna av sångsvan runt Tysslingen igång av Ola Åhlén. För 15 år sedan började Helny Olsson att hjälpa till med räkningarna, och sedan 2010 är det hon som är ansvarig för sångsvanarna räknas in på ett korrekt sätt.

För Helny innebär det tidiga mornar under mars månad; det gäller att vara på plats när gryningen kommer vid sextiden och svanarna

flyger in till matningen.

– Det kan bli många dagar i sträck med att vara tidigt på plats, men det är väldigt trevligt också. Svanarna kommer med ett rop om våren, och det är härligt att se alla andra vårfåglar komma under den här tiden, berättar Helny.

De två senaste åren har det slagits rekord vad gäller sångsvan i Tysslingen. Under 2016 räknades det in 4 480 sångsvanar under en dag och förra året hela 5 403 den 17 mars.

– Varje år längtar jag efter den här fina perioden, säger Helny.

Varje helg under mars månad finns guider på plats från Närkes Ornitologiska Förening för att berätta för alla intresserade om sångsvanarna och alla andra spännande vårfåglar.

Medlemmarna i Närkes Ornitologiska Förening **KALLAS TILL ÅRSMÖTE** torsdag 15 feb. 2018, kl. 19 i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro.

- § 1 Val av ordförande för årsmötet.
- § 2 Val av sekreterare för årsmötet.
- § 3 Val av två justeringsmän att justera årsmötesprotokollet.
- § 4 Fråga om årsmötet utlysts i behörig ordning (senast fjorton dagar före mötet).
- § 5 Föredragning av styrelsens årsberättelse och redovisning av räkenskaper.
- § 6 Föredragning av revisionsberättelsen.
- § 7 Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för år 2017.
- § 8 Val av ledamöter i styrelsen (tre ordinarie ledamöter för två år och två suppleanter för ett år).
- § 9 Val av två revisorer för 2018 samt två revisorssuppleanter (vardera för ett år).
- § 10 Val av valberedning (sammankallande och två ledamöter).
- § 11 Fastställande av budget för 2018.
- § 12 Fastställande av årsavgift för 2019.
- § 13 Ärenden som styrelsen förelägger årsmötet.
 - Förslag till nya stadgar
- § 14 Av medlem skriftligt framställt, motiverat förslag som kommit styrelsen tillhanda före den 15 januari 2018.
- § 15 Övrigt av medlem framställt förslag, som styrelsen tagit ställning till.
- § 16 Årets Gulspärr.
- § 17 Övriga frågor.

Efter årsmötet fortsätter kvällen enligt programmet för inomhusmöten.

Är han den svenska ornitologins fader?

En del menar att **CARL VON LINNÉ** var svenska ornitologins fader, andra menar att det var **OLOF RUDBECK**.

NOFs ordförande Ulf Jorner lanserar i den här artikeln ett helt annat namn, **SVEN NILSSON**.

Vem är svensk ornitologs fader? När det gäller fältornitologin är nog de flesta, även utanför Närke, överens om att det är **Erik Rosenberg**. För ornitologin, i betydelsen vetenskapligt studium av fågelvärlden, får vi gå längre tillbaka.

En möjlig kandidat är naturligtvis **Carl von Linné**, som bland annat publicerade den första svenska fälthandboken, *Fauna Svecia*, där förutom fåglarna alla Sveriges då kända djur beskrivs. Naturligt nog på latin, vilket rimligen minskade dess användbarhet. Linné beskrev i den andra upplagan 1761 hela 219 fågelarter, men man har i efterhand kunnat konstatera att han i många fall aldrig sett dessa själv, utan baserat sin beskrivning på sin lärares, Olof Rudbecks utomordentliga fågelplanscher. Linné är förvisso den svenska botanikens fader, men knappast ornitologins.

I så fall kanske titeln bör gå till **Olof Rudbeck**? Han höll till exempel Sveriges första ornitologiska föreläsningar i Uppsala under åren 1727–1731. Han skrev också en fågelbok, men i likhet med fågelplanschererna publicerades den inte. Boken kom inte ut förrän 1985 i en faksimilutgåva. Inte heller han är i mina ögon kvalificerad.

Min röst får istället Lundaprofessorn **Sven Nilsson**. Hans insatser var av en helt annan storleksordning och han skrev också den första fågelboken på svenska, *Svensk Ornithologi eller Beskrifning över Sveriges Foglar*

Sven Nilsson
1787-1883

(1824). Det är dock inte om den boken som den här artikeln skall handla, utan om de två delarna om fåglar i *Skandinavisk Fauna*, närmare bestämt den tredje, ”klassiska” upplagan från 1858.

Men först några ord om Sven Nilsson själv. Han föddes i östra Skåne 1787 och förblev, bortsett från några år som chef för Naturhistoriska museet i Stockholm, landskapet trogen till sin död 1883. Han blev redan 1812 docent

i zoologi i Lund och 1832 professor. Han gjorde, förutom sina insatser inom zoologin, viktiga insatser inom andra områden, till exempel inom arkeologin.

Han brukar också kallas den svenska antropologins fader. Hans teorier i *Feniska Kolonier i Skandinavien* (1875) bör dock helst glömmas.

Den första fågelboken kom alltså ut 1824 och sedan följde en hel rad böcker om Sveriges djurvärld, vilka förutom fåglar täcker såväl däggdjur, amfibier som fiskar. Mest intressant för oss är *Skandinavisk Fauna, Foglarna* som i två band och på drygt 1 000 sidor behandlar alla i Sverige då kända arter, cirka 300 stycken.

Fälthandbok

Foglarna kunde förvisso med den tidens mått ses som en fälthandbok. Men redan när man börjar bläddra i den blir man varse att det begreppet på den tiden hade en helt annan innebörd än idag. Det saknas till exempel avbildningar av fåglarna, istället ges ingående beskrivning av utseende och mått hos skjutna fåglar. Detta kan idag synas oss helt främmande, men man måste komma ihåg att dåtidens fågel-skådare (termen fanns förstas inte då, den har enligt Örebroförfattaren **Clas Thor** myntats av **Levi Rickson**, alias Jeremias i Tröstlösa år 1915) inte hade några sofistikerade kikare, ja inte ens några fältkikare alls. När man såg en svårbestämd fågel tog man fram bössan och sköt den. Och sedan hem till skrivbordet och mäta. Eller, som många gjorde, skicka in den till Sven Nilsson för artbestämning.

Att ornitologerna alltså var jägare – Sven Nilsson skriver om sin första ornitologiska resa, till norra Norge, ”jag medförde en god dubbelbössa och andra till jakten hörande ting. En större svart pudel var även följaktlig” – var alltså naturligt. Men det motsatta gällde också: Jägarna var ornitologer. Det var i första

Trutens ägg kan användas till pannkakor

►►► hand de som intresserade sig för fåglarna på ett djupare sätt. Första delen av Skandinavisk fauna hade talande nog underrubriken *Handbok för Jägare och Zoologer*. Mot den bakgrunden är det inte förvånande att Sven Nilsson var en av stiftarna till Jägareförbundet.

Även om Sven Nilsson i första hand var en skrivbordsornitolog så var han för sin tid också mycket aktiv i fält, naturligtvis med bössan i hand. Men också med hörseln. På sin resa till Norge hörde han en för honom okänd fågel i ”Stördalens, Inderöns och Nummedalens granskogar”. Logiskt nog döpte han den till gransångare, ”denna lilla rekrut för Skand. Fauna”.

Gransångaren är inte den enda fågel som Sven Nilsson har givit namn till. Ingen annan svensk, inte ens Linné, torde ha namngivit så många svenska fåglar. Eller rättare sagt, valt namn till fåglar. För liksom Linné valde och vrakade Sven Nilsson bland ett antal mer eller mindre lokala namn för de olika fågelarterna. Och eftersom han var skåning blev det ofta en skånsk anknytning. Pilfinken har till exempel troligen fått sitt namn eftersom att den höll till i de skånska pilalléerna. Även om Nilsson kallade den pilspink.

Föränderlig fauna

Att läsa Nilssons bok är intressant på många olika sätt. Kanske främst för att den så tydligt visar på föränderligheten i vår fågelfauna. Men också för att han delar med sig frikostigt av sägner och egna erfarenheter. Tidstypiskt är också att fåglarna får ett slags slutbetyg, om de är nyttiga eller skadliga. Ibland är det inte lätt för honom att fälla ett omdöme. Gråspinken/-sparven får till exempel en hel sida med för och emot: Äter skadliga insekter och larver, men äter också säd och knoppar. Slutomdömet blir ”att deras stora nytta dock torde uppväga den skada de göra”.

Speciell nytta

En speciell nytta gör vissa fåglar som jaktbyten. För hönsfåglar och simfåglar finns utförliga beskrivningar om hur de skjuts eller fångas i olika slags fällor. Men också fåglar som vi idag inte ser som jaktbyten behandlas. Sidensvansen fångas eller skjuts till exempel lättast i

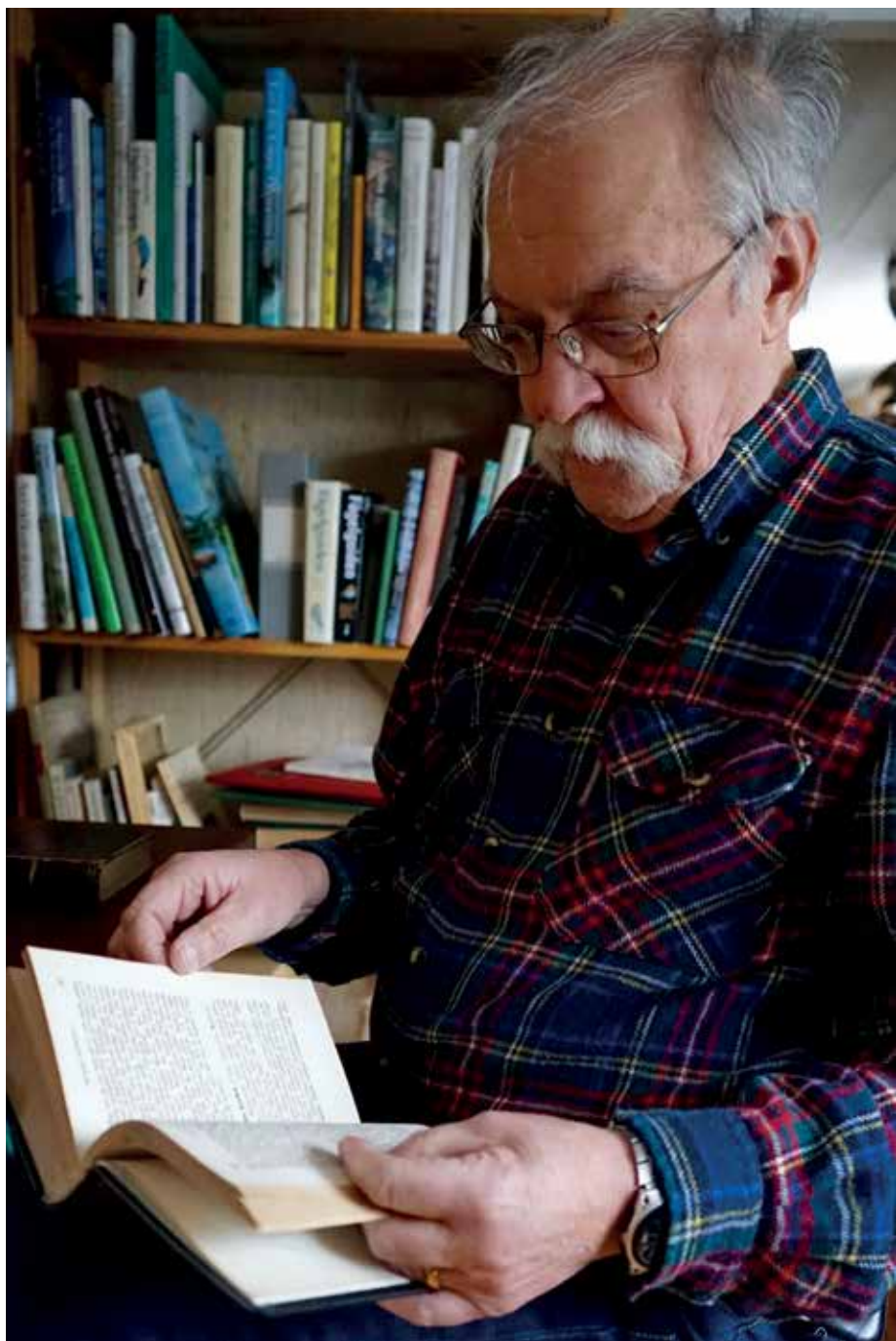

FOTO: ANITA AHLBERG

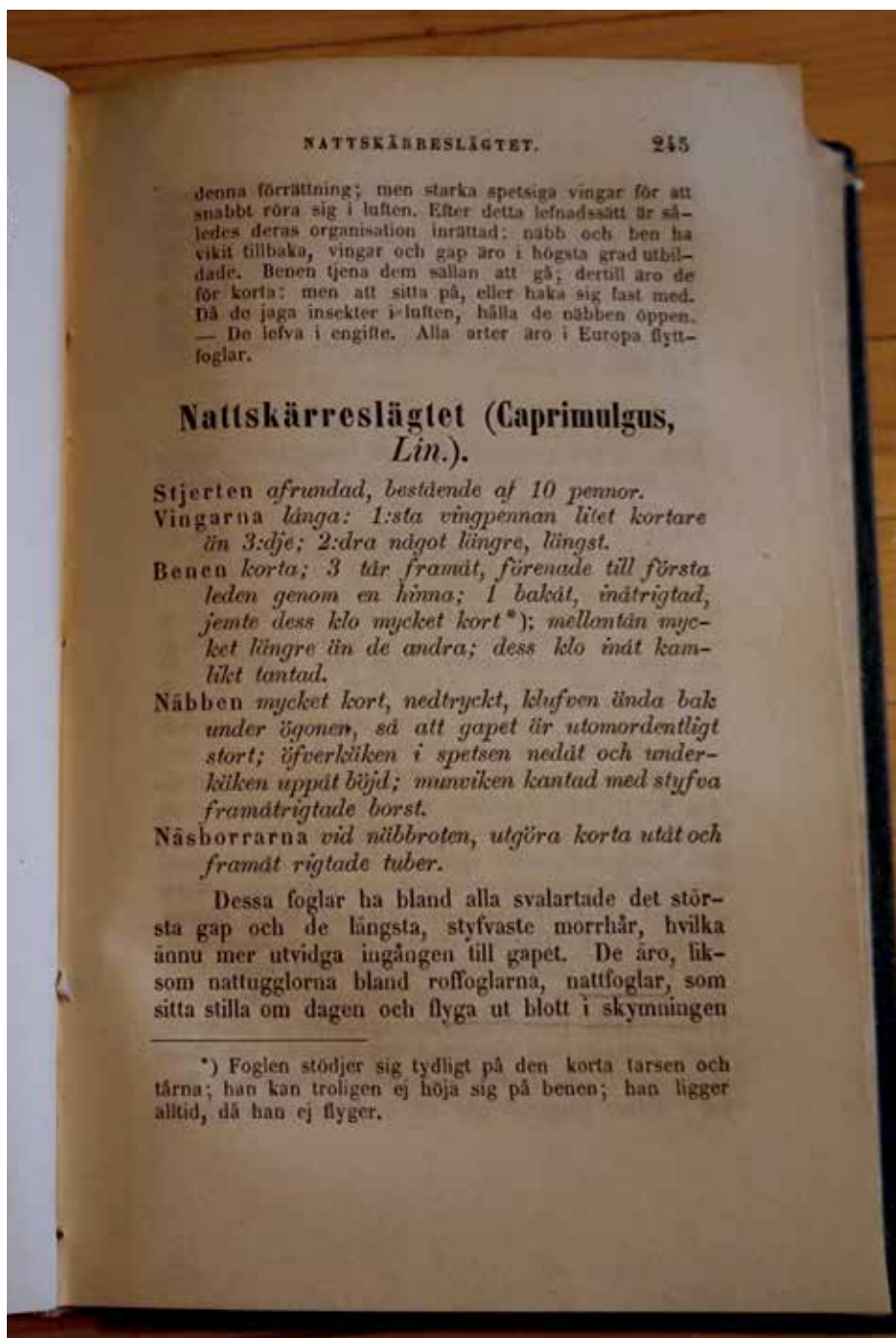
Ulf Jorner med Lundaprofessorn Sven Nilssons bok, som faktiskt getts ut i en faksimilutgåva.

rönnar, dess kött är velsmakande och sunt. Till skillnad från exempelvis gråtruten, vars kött är högst osmakligt. **”Trutens ägg är däremot goda och kan utnyttjas i pannkakor”.**

När det gäller nytta och skada finns en klass fåglar där ingen tvekan råder. Som jägare fullkomligt hatade Sven Nilsson rovfåglar: ”Jaktfalken är en av de mest ödeläggande rovfåglar, men gör ändå föga skada eftersom han håller till i otillgängliga trakter. Pilgrimsfalkens enda försonande drag är att den kan tränas till falkjakt.” Om örnarna berättar Nilsson okritiskt berättelser om bortförda och uppätta barn, till och med om en femårig flicka i Alsace. Berguven är ”en bland de allra skadligaste roffoglar för vildbanan”. Det är egentligen bra ormråken som får godkänt betyg: ”Ormråken

är mer nyttig än skadlig, emedan han förtär flera för människan skadliga än nyttiga djur”. Linnés nyttoperspektiv på naturen är seglivat. Och kanske inte ens i vår tid helt övervunnit.

Sven Nilsson skrev sin bok i Linnés anda, ett år innan **Darwins** bok om artearnas uppkomst publicerades. Han betraktar alltså alla arter som en gång för alla givna, även om han naturligtvis förstår att deras utbredning inte är en gång för alla given. Och alla fåglar, liksom allt annat på jorden, är skapat av Gud. När han diskuterar skillnaden i fjäderdräkt mellan könen noterar han att honor som är mer bjärt färgade, som till exempel gravanden och hackspetten, ”lägga ej sina ägg under öppen himmel, utan gräva sig hål i brinkar eller inkrypa i håliga träd”. Detta är enligt honom

En sida ur "Skandinavisk Fauna", närmare bestämt den tredje, "klassiska" upplagan från 1858.

bara ett exempel på "försynens skyddande hand". Och apropå svårigheten att finna en finna en allmänt accepterad indelning av fågelriket skriver han "Naturens bok hvartill Gud själf är Auctor, är sublimare än alla skalders och djupsinnigare än alla filosofers".

Faksimilutgåva

Den som blir intresserad av Sven Nilssons storverk kan ganska lätt skaffa sig tillgång till det. Själva originalverket går att komma över för någon tusenlapp på antikvariat. Men framför allt finns en faksimilutgåva från 1980 av Gidlunds förlag (som dock också får sökas antikvariskt). Denna utgåva har dessutom ett utmärkt förord av **Gunnar Brusewitz**. Som också förklarar de många fågelnamn som har

ändrats från Sven Nilssons dagar. Att gråspink är gråsparv är ju inte så svårt, och att gulnäbbad hämpling är vinterhämpling är väl också logiskt. Och möjligen kan man efter ett tag förstå det logiska i att kärrsnäppan kallas föränderlig strandvipa och fjällvråken för fjöscent vråk (min favorit!). Att kortörad uf är detsamma som jorduggla behövs det dock nog Brusewitz hjälp för att förstå.

Sven Nilsson fick alltså inte accept på alla sina föreslagna fågelnamn. Många har dock stått sig väl. Och en del ändrats ganska nyligen Ängshöken hette ännu i min ungdom mindre kärnhök, helt enligt Nilsson. Och jag säger fortfarande, till vissa vänners förtret, tornsvala. Det är inte alla förunnat att efterlämna ett så stort och slitstarkt ornitologiskt arv.

Staffan fick årets Rosenbergspris

Staffan Ullström tog emot Rosenbergspriset av Åke Pettersson i jury.

Fågeldoktorn och illustratören Staffan Ullström från Gällersta fick ta emot årets Rosenbergspris.

Staffan fick priset för sitt hängivna och skickliga arbete med bilder, frimärken och utställningar som bidragit till att sprida kunskap om fåglar, djur och natur.

Priset på 15 000 kronor delades ut på regionfullmäktiges sammanträde i Örebro.

Stiftelsen Erik Rosenbergs Naturvårdsfond instiftades 1972 med ändamålet att "uppmärksamma förtjänstfulla insatser inom naturvårdens område". I år gick priset till Staffan Ullström från Gällersta.

För oss fågelvänner i Närke är Staffan Ullström kanske mest känd för att han illustrerat över 100 förstasidor i tidskriften Fåglar i Närke (medlemstidningen för Närkes Ornitologiska Förening). Men han är också känd som "fågeldoktorn". Hemma i Gällersta tar han hand om skadade fåglar där har han en voljär där fåglarna kan få en stunds rehabilitering.

Staffan Ullström är också en känd illustratör, han har medverkat i otaliga böcker med sina vackra teckningar av både fåglar och djur.

Så här lyder motiveringen till att han får Rosenbergspriset:

"Under drygt 50 år som konstnär och illustratör har Staffan Ullström med sina bilder, frimärken och utställningar utfört ett hängivet och skickligt arbete för att sprida kunskap om fåglar, djur och natur. Han har dessutom gjort en stor ideell insats med att rehabilitera skadade fåglar. Hans arbete sker i en utåtriktad anda och folkbildande tradition som påminner starkt om föregångaren Erik Rosenbergs verk."

Händelserik resa till

I SLUTET AV september åkte ett gäng från Närkes Ornitologiska Förening till Västkusten och Skåne för att skåda fåglar.

Med på resan var bland annat Gunnel Johansson och Gunnar Bergeå. De har skrivit en dagbok från den händelserika resan: de skriver varannan dag.

Torsdag

Klockan 5.30 slår jag upp mina ljusblå, och efter en snabb frukost och lite plock med packningen går vi ut i gryningen på klipporna bakom vandrarhemmet på Getterön där västerhavet öppnar sig. Ett par timmar spanar vi från Gubbanäsan i havsbandet och vi ser bland annat svärta, sjöorre och storspov men också mink och säl. Det är lite molnigt men uppehåll, och en vacker morgon vid havet. Sedan packar vi och bryter upp. Men redan efter en dryg kilometer stannar vi till vid "bassängens" fågeltorn och ser myrspov, skärfläcka och vackra pilgrimsfalkar som sitter på närbelägna staketstolpar.

Nästa stopp blir vid Galtabäckens naturreservat, där får vi njuta av bland annat småsnäppa och ljungpipare. Efter välbehövlig lunch på laxrestaurangen i Heberg sätter vi av söderut. Vid ett stopp längs Glommens kustväg noterar vi toppskarv. Nästa delmål är Sandöns naturreservat nära Ängelholm vid Skälderviken. Vi åker dit efter ett larm om en rostand, som tyvärr gäcker oss trots att vi står länge och spannar ut över den aktuella åkern.

Vid skymningen är vi framme i Falsterbo/Höllviken och till mångas förtjusning kan vi i år inkvartera oss på det mycket fräscha Lotsvillans vandrarhem i Ljunghusen. Efter kvällsmaten vid artgenomgången håller Ronnie en lättäm lektion om pipärkor och vi noterar att 82 arter observerats under dagen.

Fredag

Jag brukar vara snabb men de övriga är snabbare, trots att klockan står på 5.45. Frukost, ordnar matsäck och på med de gröna kläderna och ut till bussen. Idag blir det Nabben på Falsterbonäset och en härlig morgonpromenad genom golfbanan och vackra nyponbuskar. Siluetten i mörkret är mycket speciell med 70-talet ornitologer som är där före oss. Vi ser bland annat kentsk tärna, prutgås, sandlöpare, skärfläcka och när vi går mot fyren några timmar senare smådopping i dammen. Vädret är underbart och stämningen i gänget är härlig.

Vid fyren i Falsterbo ser vi bland annat kungsfågel, buskskvätta, jorduggla och enkelbeckasin. Vi gör också en kortare paus på Kolarbacken där observerar vi ormvårk, bivårk, sparvhök och skarvar.

Vi kör vidare mot Skanörs Ljungen där tranor kommer i plog liksom många ormvårkar.

Inre Fotevikens sankäng är nästa mål och där ser vi bland annat pilgrimsfalk och bivårk. Vi åker genom det böljande vackra landskapet med bokskogar och kommer fram till Näsbyholm och fasaner som sprang hit och dit över vägen när vi passerar slottet. Tror aldrig jag sett så många fasaner på ett och samma ställe.

Vid middagens artgenomgång blev det 94 arter som snurrar runt i mitt huvud när jag trött och lycklig somnar.

Lördag

Lördag morgon går jag och rumskompi-sen upp lite tidigare för att kunna avnjuta vår grötfrukost utan stress. När vi sen kom ut till Nabben är det väldigt lugnt på fågelfronten. Det är helt vindstilla, grådis och moln, inte kallt. En ärtsångare i nyponsnåren fångar vårt intresse.

På grund av vädret planerar vi om och gör en tur in mot Österlen. Efter fyra mil är vi vid Flyinge kungsgård och storkhägnet där. Vi ser två vita storkar på gamla tak

och det är så roligt att storken är på väg tillbaka.

Via Harlösa åker till Vombs ängar, där ser vi ytterligare två storkar, fina glador och kronhjortar. Våra eminenta chaufförer och fågelexperter Björn och Ronnie sätter verkligen guldkant på vår resa.

Sedan via Sjöbo till Röddinge by och ner i Fyledalen via en liten väg genom en bokskog. Från en parkeringsficka invid vägen ser vi sedan två kungsörnar sittande i samma träd, och dovhjortar. Vi hör träd-kryp-are och spillkråka.

Vi åker vidare till Skillinge och Morfars hamn där vitgumpad buskskvätta har larmats. Efter en tids väntan ser vi den vackra beigefågeln i vassen. Dessutom skärpiplärka, prut- och bläsgås. Sedan raka vägen hem i kvällningen till gemensam soppa.

Söndag

Vaknar tidigt på söndag morgon, packar ihop och städar av; ute är det duggregn och grått. Vi stannar till vid Nabbens fyr och där visar guiden P-G Bentz upp fåglar som fastnat i näten: dvärgbeckasin, svarthätta, blåmes, kungsfågel och brandkronad kungsfågel.

Vi åker till Ljungen: där seglar tio glador över oss och den medhavda lunchen smakar extra bra idag. En stor havsörn kommer förbi med sin vita stjärt, tornfalken ryttlar och 50-talet ormvårkar och glador cirklar och termiken hjälper till att få vråkarna högre och högre upp. Tiden står still, jag tittar, njuter och är så tack-sam över allt jag fått uppleva med detta härliga gäng med så mycket kunskap.

Vilken resa: det är min första men definitivt inte den sista. Nu är mitt fågelin-tresse väckt och jag önskar att flera får uppleva det jag upplevt i naturen och alla intryck jag fått av de 131 arter vi såg och de 162 milerna som vi åkt. Skåne är fantastiskt, varje dag full med nya intryck och upplevelser.

Västkusten och Skåne

FOTO: MARIANNE JOHANSSON

Gunnel Johansson, som skrivit dagbok från resan till Falsterbo, spanar ut över markerna vid Galtabäck. I bakgrunden ses Björn Ander och Anders Eriksson.

FOTO: MARIANNE JOHANSSON

Här är vi som var med var på resan till Falsterbo: Anders Eriksson, Ami Sundén, Åsa Bengtsson, Gunnar Bergeå, Ronnie Lindqvist, Thord Eriksson, Christer Tegebro, Gunnel Johansson, Jan-Olov Ragnarsson och Björn Ander.

spana ut på alla sträckande och rastande fåglar.

FOTO: GUNNAR BERGEÅ

Ett vanligt uttryck inom idrotten är att lag och aktiva ska leverera. Som fågelskådare förväntar vi oss att Öland och andra resmål ska leverera rara arter när vi kommer på besök. Vad ska man då säga om Närke och Garphyttans Nationalpark hösten 2017? Som det har levererats! Sedan den omärkta vitryggiga hackspetten larmades ut sista september har en aldrig tidigare noterad ström av fågelintresserade från när och fjärran besökt den 108-åriga nationalparken och vårt landskap. Många har givetvis kommit för att kryssa en ny art. Andra för att kanske samma dag få den unika möjligheten att kunna notera Sveriges samtliga hackspettarter inklusive gråspett och tretåig hackspett. Som extra bonus har alla besökare dessutom bjudits på en fantastisk naturupplevelse i den 111 hektar stora parken på bekvämt gångavstånd från den mestadels välfyllda parkeringen.

Nationalparken levererade i höst

SVANAR, GÄSS OCH ÄNDER

Rapporteringen från Artportalen inleds med ett par noteringar om **mindre sångsvanar**. 3 ex sträckte västerut över Oset 10 okt. och 1 ex sågs ute på Hjälmaran den 19:e samma månad. Stora flockar med rastande **sädgäss** hör hösten till i vårt öppna landskap. Hela 14 152 ex räknades in i Kvismaren 15 okt. Sädgås med rastillhörighet rossicus hittades samma dag med 413 ex. Antalet **grågäss** fortsätter att öka och i mitten av oktober fanns nästan 10 000 ex i Kvismaren. Tysslingen framstår alltmer som en av landets främsta lokaler för **spetsbergsgäss** på senhösten. Imponerande antal i södra delen av sjön med 1 740 ex 9 okt. samt 1 670 ex 11 okt. Till skillnad mot övriga gåsarter uppträder **bläsgåsen** sparsamt hos oss på hösten. Som mest 20 ex på södra maderna i Tysslingen 28 sept. Att **vitkindade gäss** passerar Öland och Gotland i enorma antal på hösten är väl känt men fler och fler väljer att passera inlandet på sin väg mot sydväst. Som mest rastade 1 698 ex i Kvismaren vid en gåsräkning 15 okt. Efter förra höstens exceptionellt fina sträck av **prutgäss** över Närke återgick antalet till det mer normala hösten 2017. Noterbart är ändå 35 ex Stora Röknen i Vättern 18 sept. samt 200 ex över Öbykulle, Kvismaren 21 sept. Dessutom höll 2 ex till i Rynningeviken 26 sept.–23 okt. Har man tur och skicklighet går det att upptäcka enstaka **fjällgäss** i de stora gåsflockarna. 1–2 ex fanns i Kvismaren 5–15 okt. och dessutom rastade en gammal omärkt fjällgås södra Tysslingen 11 okt. enligt Roine Magnusson m fl. Ovanligt många rapporter av **gravand** denna höst. 1 ex i Venalagunen 8–16 sept., 1 ex i Kvismaren 21 sept.–8 okt

samt 2 ex i Lötén 17 okt. Kvismaren är en internationellt klassad rastplats för änder. Ett par bra exempel på det är 320 rastande **snatteränder** i Rysjön 22 okt. och hela 61 **skedänder** i Sörbysjön 8 okt. Under okt–nov har enstaka **bergänder** noterats på olika lokaler. Värda en extra notering är 1 ex i Svennevadviken, Sottern 3 okt., 3 ex i Rynningeviken 24–27 okt. samt 2 ex i Vintervaken, Oset 23 nov. **Alfågel** uppträder numera mycket sparsamt i Närke. Höstens två fynd utgörs av 1 ex i Rynningeviken 21–23 okt.

KAMSKRAKE

En vacker kamskrake uppehöll sig i Kvismaren från slutet av september fram till 29 oktober. Tyvärr är den ännu inte kryssbar.

samt 2 ex som tillfälligt rastade i vaken vid Svartåns mynning i Oset 23 nov. **Sjööorre** är betydligt vanligare och största flocken om 14 ex passerade Ormesta holme, Oset 3 okt. **Svärta** är en annan marin art som passerar Vättern och Hjälmaran. 8 ex vid Näsudden, Hjälmaran 9 sept., 7 ex vid Nydalen, Vättern samt 8 ex vid Oset 17 okt. är de mest intressanta noteringarna i Artportalen. **Småskrake** ses alltmer på andra lokaler än i Vättern. 55 ex över Ormesta Holme, Oset 17 okt. samt 17 ex i Sottern 29 okt. är utmärkta exempel på det. Mycket vacker var den hane av **kamskrake** som rastade i Rysjön, Kvismaren 28 sept.–3 okt samt

20–29 okt. Thord Eriksson hittade troligen samma fågel vid Torsnäset, Stora Mellösa 15 okt. under tiden den var borta från Rysjön. Kamskrake är en Nordamerikansk art som inte betraktas som spontan i Sverige.

HÖNSFÅGLAR, HÅGRAR, LOMMAR, DOPPINGAR

En sen **vaktel** hördes på Kilsgårdsåkrarna 1 sept. Kullar med **rapphöns** har rapporterats från olika håll med 6 ex på Fornskinnsåkrarna, Kvismaren, 5 ex i Solberga, Degerfors samt hela 13 ex på fälten söder om Tysslingen tyder på bra häckningsresultat. Även **tjädern** verkar ha haft en lyckad häckningssäsong. Många rapporter från framför allt Kilsbergen med en högsta notering från Lenart Eriksson om 9 ex på Villingsbergs skjutfält 13 okt. **Smålom** har passerat med enstaka ex under sept–okt. En gles flock om 6 ex över Ormesta Holme, Oset 5 sept. är värd en extra notering. Enstaka **smådoppingar** har setts på många lokaler hela hösten. Sista **gråhakedoppingen** rastade vid Oset 30 sept. och en försenad **svarthakedopping** höll till vid Strandpromenaden, Rynningeviken 10 nov. **Ägretthäger** ses numera regelbundet i Närke även om någon häckning ännu inte är konstaterad. Flest rapporter är från Kvismaren där minst 1–2 ex höll till under en stor del av september och oktober. En annan individ sågs 10–17 sept. med en dags mellanrum besöka i tur och ordning Svalnäs, Tysslingen - Boglundsängen - Oset - södra Tysslingen - Segersjö och till slut Venalagunen. 5 okt. fanns 3 ex samtidigt i Kvismaren. Slutligen en rapport från Anders Holm som noterade årets sista vid norra Tysslingen 31 okt.

FOTO: CLAES GÖRAN OLSSON

ROVFÅGLAR

September inleddes med bra väder för rovfågelsträck. 21 **bivråkar** passerade Vissboda 1 sept. och dagen efter sträckte 23 ex söderut över Venatippen samt 21 ex över södra Tysslingen. Enda noteringen av **brun glada** kommer från Lindah Lyktberg som vaket hittade 1 ex vid Logsjö, Logsjön 7 sept. **Röd glada** finns på Artportalen med 1 ex vid Venastugan 2 sept., 1 ex i Vibyområdet 7 sept. samt 1 ex vid södra Tysslingen 9 sept. Som framgick av förra numret av FIN sågs ovanligt många **stäpphökar** i landskapet under våren och sommaren. Leif Paakkonen rapporterar 1 ex från Fågelåsen, Nysund 16 sept. och Per Wedholm upptäckte 1 ex vid Ormesta Holme, Oset 19 sept. Hoppas på spännande och detaljrik raritetsrapport från observatörerna. Gäller i högsta grad även den **jaktfalk** som är rapporterad från Tanntorp, Hjortkvarn 27 sept.

VADARE

Rekordmånga **tranor** har rastat i Kvismaren under hösten. Med Magnus Friberg som samordnare har flera räkningar organiserats i området. Det nya rekordet för Kvismaren är 24 181 ex som flög in för övernattnings i de olika sjöarna kvällen 25 sept. Imponerande! Undertecknad deltog en annan kväll som reserv i Lötentornet tillsammans med den betydligt mer garvade inventaren Hans Waern. När 1000-tals tranor plötsligt lyfte i den mörknande horisonten tappade jag räkningen helt och hållet innan vi ens hade börjat. När det sedan kom besökare till tornet och i all välmening började fråga om hur många tranor det fanns fick jag skamset ge upp och lämna allt ansvar till Hans. Enstaka tranor har de senaste åren dröjt sig kvar i området. Så även i år med 2 ex vid Sköllersta 19 nov. samt 1 ex på Hammarmaden 30 nov. Återigen har båt-

SMALNÄBBAD SIMSNÄPPA

Första oktoberfyndet i Närke av smalnäbbad simsnäppa gjordes i Vattenparken i Fjugesta den 6 oktober.

burne Leif Sildén hittat **skärnsnäppor** i Hjälmarén. 2 ex rastade på Nyckelgrundet, 7 okt. **Rödspov** av rasen **islandica** fortsätter att besöka vårt landskap. Under perioden 1 sept – 5 okt rastade 1–2 ex i Kvismaren. Det finns även en rapport om 7 ex från Hammarmaden 9 sept. men rastillhörigheten är oklar. En ung **roskarl** rastade på Fågeludden, Oset på morgonen 2 sept. En av höstens stora begivenheter blev den **smalnäbbade simsnäppa** som FIN:s redaktör Kent Halttunen upptäckte i lakdammarna intill reningsverket i Fjugesta 6 okt. Den mycket orädda fågeln var i vinterdräkt och lät sig välvilligt fotograferas av de många tillresta ornitologerna och fotograferna. Första oktoberfyndet för Närke var ett faktum. Simsnäppan stannade till och med 10 okt.

MÅSAR, DUVOR, UGGLOR, KUNGSFISKARE

Ett gäng **dvärgmåsar** uppehöll sig i södra Hjälmarén första halvan av september. Som mest 25 ex vid Dimbo 10 sept. Ett sent ex från Hjälmarviken, Oset 4 okt. är värt ett omnämnande. Höstens enda säkra obs av **silltrut** gjordes i Näsby, Örebro när en ungfågel sträckte över ekoskådaren Per Wedholms villatomt. **Skräntärnorna** brukar lämna Hjälmarén på sensommaren men i höst uppehöll sig så många som 10 ex i Segersjöviken

9–10 sept. 1 ex rastade fortfarande på samma lokal 7 okt, vilket är extremt sent för arten. Sista **svarttärnan** för året noterades 10 sept. i Hjälmarviken, Oset. **Turkduvorna** minskar. För första gången saknas rapporter från Örebro stad! Kommer mycket väl ihåg mitt livs första turkduva som också blev det första riktiga draget i Östernärke. Ornitologen Anders Zetterman upptäckte en turkduva i Odensbacken 26 juli 1963 och jag minns hur ett helt gäng unga skådare från Asker den kvällen beundrade den överkligt vackra exotiska fågeln där den satt på en TV-antenn på Nerikes Allehandas dåvarande lokalkontor mitt i samhället. 54 år senare finns det fortfarande några turkduvor kvar i Odensbacken. Övriga rapporter kommer från Kumla med 1–3 ex, Fjugesta 1 ex, Viby 1 ex samt Askersund 5 ex. Varför turkduvorna minskar kan man bara spekulera i. Kan det rent av bero på att vi inte har lika många tv-antennar längre eller är det konkurrens från **ringduvorna** som i stor mängd har flyttat in till städer och samhällen? Då frågorna är många är det läge att uppmana alla att rapportera samtliga turkduvor i vinter och hela 2018. Minst tre **hökugglor** har kommit till oss från nordligare trakter. I Fornskinns mossens östra kant nära Hammarkullen i Kvismaren stannade 1 ex 29 okt–6 nov. En annan hökuggla höll till i området kring Berga på Villingsbergs skjutfält under nära nog hela november. Slutligen finns även rapport om 1 ex i Lugnet, Kvarntorp även det i november. **Spurvugglor** har rapporterats från ett 10-tal olika lokaler. Av **jorduggla** finns fem fynd under hösten. En ropande **pärluggla** 7 okt på Kroktjärns skjutfält, Kilsbergen är värt en särskild notis. Från drygt 10 lokaler har rapporter om enstaka **kungsfiskare** inkommit. Undantag är reningsdammen i Fjugesta med 2 ex 25 nov.

FOTO: PER VEDHOLM

TRETÅIG HACKSPETT

Observationerna av den tretåiga hackspetten fick ett uppsving i takt med att skådare vandrade runt i Garphyttans nationalpark.

GARPHYTTANS NATIONALPARK OCH SKOGSFÅGLAR

Den i inledningen av denna artikel beskrivna folkvandringen till Garphyttans Nationalpark har medfört en enorm mängd rapporter. Sedan den 30 sept. då den omärkta vitryggiga hackspetten upptäcktes av Marianne Dannbeck har Artportalen fyllts med mer än 1 000 rader hackspettar och annat trevligt från

FOTO: EVA GEORGII-HEMMING

BERGLÄRKA

Eva Georgii-Hemming och Urban Tholén upptäckte fyra berglärkor på Västra rakan i Kvismaren den 19 nov.

området. Och ändå har många skådare från andra landskap inte lagt in sina obsar på vår portal. En sammanfattning ger ett fantastiskt resultat. **Vitryggig hackspett** 1 hane, **gråspett** minst 1 par, **tretåig hackspett** 3–5 ex, **järpe** 2 ex, **tallbit** minst 15 ex, **bert** 2 ex, **sparvuggla** 2 ex, **tjäder** 1 ex samt **tajgasångare** 1 ex. Om man lägger till alla övriga hackspettarter samt mesarter som har setts ger det en nästan osannolik artlista. Gråspett har även setts på några andra lokaler i höst. Redan 22 sept. hördes 1 ex i strandsko-

gen, Rynningeviken och likaså ropade en gråspett i Viaskogen, Kumla 5 nov. Tretåig hackspett har uppträtt mer talrikt än på flera år. Från minst 7 andra lokaler har rapporter inkommit.

TÅTINGAR

Fem sträckande **trädlärkor** passerade Ässön sönd 16 sept. I övrigt 1–2 ex på andra lokaler. En **berglärka** hittades på Kroktjärns skjutfält av Sune Johansson och Berit Söderberg 27 okt. Hela 4 ex rastade på en snötäckt stubbåker nära Västra Kröken, Kvismaren 19 nov. Upp-täckare var Eva Georgii-Hemming och Urban Tholén. Dagen efter fanns 3 ex kvar. Sedan försvann både snön och lärkorna. Många har rapporterat sträckande **rödstrupiga piplärkor** på olika lokaler i höst. Som mest 3 ex på ängarna kring Tvärvägen, Oset 8 sept. **Skärpiplärka** rastar regelbundet om än fåtaligt. Den första dök upp på strandpromenaden, Rynningeviken 25 sept. På Fågeludden, Oset sprang 3 ex omkring 26 sept. Av övriga kan nämnas 1 ex i Hästtagaviken. Ny ringmärkningsart för Kvismaren blev den **tajgasångare** som fångades och ringmärktes av Kvismare Fågelstation vid Rysjön 22 sept. En annan tajgasångare hördes när den tillsammans med en flock mesar drog fram i Garphyttans Nationalpark 1 okt. Rapportörer Stefan och Astrid Wastegård. En ovanligt sen **näktergal** hoppade fram på gångvägen vid Gubbhyllan, Oset 7 okt. **Svart rödstjart** har rapporterats från Örebro, Rinkaby och Hallsberg under sept–okt. Med stor sannolikhet var det 3 st **smal-näbbade nötkråkor** som 1 sept. dök upp i Skytteparken, Örebro. En fin flock med 24 st **bändelkorsnäbbar** sträckte över Venastugan 25 sept. Ytterligare 1 ex sågs vid Dammsjön, Frösvidal 26 sept. och slutligen rapporteras 2 ex 3 okt samt 1 ex 20 okt från Lugnet, Kvarntorp. Många fynd av **tallbit** under hösten och alla i våra barrskogsområden. Första tallbiten hittades i Tanntorp, Hjortkvarn redan 21 sept. Från och med sista veckan i oktober har rapporterna strömmat in och då nästan uteslutande från Garphyttans Nationalpark och de blå bergen. Några axplock från Nationalparken är 2 ex 23 okt, 5 ex 27 okt, 7 ex 26 nov samt hela 15 ex 2 dec. **Lappsparvar** passerar sparsamt landskapet i sept–okt. Men de är inte lätta att upptäcka om man inte kan dess snösparvlika lockläte. Endast

tre fynd med 1 ex Boglundsängen 6 sept., 1 ex Venastugan 21 sept. samt 1 ex Glanshammar 21–22 okt. **Snösparv** passar bra som avslutning då vi närmar oss vintern. Från Västra Rakan, Kvismaren kunde 25–30 ex ses på stubbåkarna 2–21 nov. och över Ormesta holme passerade 25 ex 24 nov. I övrigt mindre antal på flera lokaler.

Återknyter till min inledning om idrott. Visst är fågelskådning en sport. De flesta av oss har någon form av lista på årsarter, livskryss, tomtkryss mm. Och vad är artrace och ekokryssande om inte tävling. Vilket drag det kommer att bli till Garphyttan efter nyår. Vem levererar

FOTO: BENNY FREDRIKSSON

VITRYGGIG HACKSPETT

Den vitryggiga hackspetten, en omärkt hane, upptäcktes den 29 september och har varit synlig sedan dess, även om den varit svårångad.

OBSat-redaktör

Redaktören för OBSat, Ove Pettersson, har besökt Garphyttans nationalpark vid sju tillfällen under hösten. Han hade lyckan att få se den vitryggiga hackspetten redan under de första dagarna sedan den upptäckts.

Ekonomia
Redovisningskonsult AB

FOTO: JONAS FRIBERG

Kvismaren slog nytt **tranrekord**

UNDER HÖSTEN slog Kvismaren nytt höstrekord för rastande tranor. Den 25 september räknade man in 24 181 tranor som flög in till sina nattkvarter på Hammarbotten och Fräknabotten.

– Jättekul och skönt att slå det där tidigare rekordet som stått sig sedan 2009, säger Magnus Friberg som höll i räkningen.

Kvismaren är den främsta fågellokalen för rastande tranor på hösten. Här finns gott om mat på de omkringliggande åkrarna och här finns också ett gott skydd för tranorna om natten. De flyger nämligen in och ställer sig i vattnet för att få skydd bland annat mot räven. Då passar de grunda sjöarna i Kvismaren bra för tranan.

Så här många tranor på en gång kan man bara se vid Hornborgarsjön på våren. Ingen annanstans i Sverige finns en så här stor mängd tranor på en och samma gång.

– Häckningsframgångar och väder påverkar hur många tranor som finns på plats, säger Magnus Friberg.

Varje måndag genomförs räkningar av tranor i Kvismaren. Fågelskådare räknar de stora flockarna som flyger in till sitt nattkvarter strax innan solen går ner. Kvismaren fågelstation samordnar räkningen på uppdrag av länsstyrelsen.

Under de senaste åren har det varit lite up och ner med antalet tranor vid Kvismaren. Den 6 oktober 2009 slogs det förra rekordet vid Kvismaren; då räknade man till 19400 tranor som rastade vid sjön. Sedan var det en viss nedgång, och 2013 var det ”bara” 13 000 tranor i Kvismaren. Året därpå, 2014, var det uppe i 18 867 rastande tranor.

– Är det bra flyttningssäsong, det vill säga klart väder och nordliga vindar, brukar en del flytta söderut samtidigt som det fyller på från norr. Men i år kanske det är ovanligt många som stannat upp och det är ju lite extra kul, förklarar Magnus Friberg.

SÅ SKA NOF FIRA 40 ÅR

■ Närkes Ornitologiska Förening fyller 40 år under 2018. Det har vi tänkt att fira på olika sätt: en skådardag med lunch och intressanta föredrag, ett bokverk ges ut och ett inomhusmöte med tillbakablickar över utvecklingen i föreningen sedan 1978.

Under hela jubileumsåret kommer det på olika sätt märkas att Närkes Ornitologiska Förening varit verksam i 40 år. Det kan du läsa om i föreningens tidskrift Fåglar i Närke, och på hemsidan www.birdlife.se/nofnet och på föreningens Facebooksida.

I samband med Fågelskådningens dag den 6 maj arrangerar NOF en heldag med exkursioner, vi bjuder på

lunch och ett intressant föredrag. Mer information om detta evenemang kommer i nästa nummer av Fåglar i Närke, och på hemsidan.

Det blir också ett inomhusmöte i höst som handlar om 40-åringen, ett möte där olika företrädare i ord och bild kommer att berätta om hur föreningen utvecklats. Då blir det också plats för lite festligt mingel och möjlighet att kika på bilder från föreningens omfattande verksamhet.

NOF planerar också att ge ut praktverket Närkes Fågelvärld. Det är ett omfattande bokverk om hur fågelfaunan förändrats under de senaste 30 åren, en kunskap som blivit verklighet genom den omfattande Atlasinventeringen.

VIKTIGA ADRESSER

Fågelakuten

Besvarar frågor om skadade eller tillvaratagna fåglar. Tar hand om skadade fåglar för rehabilitering.

E-post: fagelakuten@telia.com. Se även vår hemsida: www.birdlife.se/nofnet.

Fågeldoktorn

Staffan Ullström,
Gällersta 244,
705 94 Örebro,
tel. 019-23 92 37, 076-712 18 88

Övriga:

Leif Sandgren, Örebro,
tel. 070-256 73 95
Tage Carlsson, Vretstorp,
tel. 0582-66 00 11
Ulla Wallin, Frövi,
tel. 0581-331 79

Ringmärkta fåglar

Ringar från döda eller avlästa data från levande fåglar sänds till:
Naturhistoriska riksmuseet,
Ringmärkningscentralen,
Box 50 007, 104 05 Stockholm
tel. 08-5195 40 80.

Uppge plats, omständigheter som dödsorsak, tid m.m. för fyndet. Du kan också rapportera via museets hemsida www.nrm.se, och klicka vidare till ringmärkningscentralen.

Statens vilt

Den som påträffar ett dött djur av nedanstående fågelarter skall anmäla detta till polisen för vidarebefordran till något av landets större naturhistoriska museer.

Fiskgjuse

Svarttärna

Bivråk

Storkar

Örnar

Rördrom

Glador

Lunnefågel

Kärrhökar

Salskrake

Falkar

Svarthalsad dopping

Tornuggla

Skärfläcka

Hökuggla

Gråspett

Berguv

Vitryggig hackspett

Fjälluggla

Mellanspett

Lappuggla

Kungsfiskare

Slaguggla

Härfågel

Fjällgås

Blåkråka

Skräntärna

Sommargylling

Ragnarsson
FASTIGHETER AB

stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

PROGRAM VINTER/VÅR 2018

Exkursioner, resor och inomhusmöten

ONSDAG 3 JANUARI

Skådarpub på Harrys vid Hamnplan, Örebro **kl 18**. Fågelquizen börjar **kl 19**.

LÖRDAG 6 JANUARI

Artrace i Närke. Samla ihop ett gäng och var med i denna lättsamma form av tävling i fågelskådning. Tävling i två klasser: bilåkar-klassen eller ekoklassen (gå, cykla och/eller åk kollektivt). Start **kl 00** och målgång **kl 16'** på Gröna Grodan i Örebro. För mer info: Håkan Persson 076-551 56 81. Se mer på hemsidan.

ONSDAG 17 JANUARI

Guidning på Biologiska museet. NOF ordnar guidad visning av det nyrenoverade Biologiska museet på Karolinska skolan i Örebro. **Kl 18** och **kl 19**. För mer info: Lars Johansson, 070-558 99 06.

TORSDAG 18 JANUARI

Om den vitryggiga hackspetten. Hackspettar kräver stora arealer lövrika skogar med en stor andel död ved. Var kan den vitryggiga hackspetten tänkas trivas i Närke? Det och mycket mer berättar Kristoffer Stighäll från Naturskyddsföreningen. **Kl 19** i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro.

26-29 JANUARI

Vinterfåglar inpå Knuten. Det är dags för årets stora fågelräkning vid våra fågelbord. NOF räknar fåglar vid Karlslund och Rosenbergstugan i Oset. Se mer på hemsidan.

SÖNDAG 4 FEBRUARI

Garphyttans nationalpark. Nationalparken har varit stekhet under hösten med alla sju hackspettarna. Kanske den vitryggiga hackspetten har dröjt sig kvar. Klä dig varmt, ta med något att grilla och följ med i det vackra vinterlandskapet. Samling P-platsen, Garphyttans nationalpark **kl 9.30**. För mer info: Lars Johansson, 070-558 99 06.

TORSDAG 15 FEBRUARI

Vackra **fågelbilder av Torbjörn Arvidson**. I samband med att Närkes Ornitologiska Förening genomför sitt årsmöte visar naturfotograf Torbjörn Arvidson fågelbilder och naturupplevelser från det gångna året. Årets Gulspurv utses. **Kl 19** Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro.

LÖRDAG 3 MARS

Örnräkning sker runt hela Hjälmaren och Mälaren. Följ med på exkursion till Ässön och hjälp oss att räkna örnar. Samling vid

bommen **kl 9**. För mer info: Lars Johansson, 070-558 99 06. För övriga platser där örnräkningen sker, se hemsidan.

VARJE HELG I MARS

Guidningar vid svansjön Tysslingen.

Varje lördag och söndag, **kl 9-13**, under mars månad finns duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening på plats för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

TORSDAG 15 MARS

Erik Göthlin från Länsstyrelsen berättar om **"Grön Infrastruktur"** och Johan Månsson från Grimsö Forskningsstation föredrar om **"Stora fåglar i jordbrukslandskapet"**. **Kl 19** i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro.

16-25 MARS

Ugglevecka. Håll utkik på hemsidan efter var och när de olika uggleyssningarna äger rum.

SÖNDAG 15 APRIL

Exkursion vid södra Hjälmjärstranden med slutmål Vinön. Samling parkeringen Näsbytorner, Oset **kl 9**. För mer info: Lars Johansson, 070-558 99 06.

Häng med på tjejernas vårresa till Österlen

Åsa och Amis tjejgrupp åker till Skåne för att möta våren och njuta av vacker natur den 9-13 maj. Vi åker från Örebro onsdag eftermiddag och hemma igen söndag. Vi planerar att skåda fåglar på bland annat Ravlunda skjutfält, Revet, Åhus, Fyledalen, Stenshuvud, Forsakar och Degerberga. Vi hoppas få se bland annat fältpiplärka, gulhämpling, sommargylling, brandkronad kungsfågel och ängshök.

Björn Ander, med stor erfarenhet av att skåda fåglar i Skåne blir vår guide. För mer info och anmälan: Ami 070 944 73 00 eller Åsa 073 332 20 31.

Anmälningsavgift: 500 kronor.

AMI & ÅSAS TJEJGRUPP I VÅR

Lördag 6 januari

Artracet. Vi deltar med ett lag i ekoklassen och ev. ett i standardklassen. Anmäl dig till Ami: 070-944 73 00.

Onsdag 17 januari

Guidad visning av biologiska museet på Karolinska **kl 18**. Sedan firar vi Gun Isacson, segrare bland tjejerna i Ekoskådningen. Anmäl dig till Åsa: 073-332 20 31

Lördag 27 januari

Vinterfåglar Inpå Knuten. Vi räknar småfåglar Krogstugan, Karlslund **kl 10**. Kom och hjälp oss räkna.

Söndag 4 februari

Garphyttans nationalpark. Vi letar efter den vitryggiga hackspetten och alla andra spettar. För samåkning kontakta Åsa: 073-332 20 31.

Söndag 18 mars

Svanar, gäss och nyanlända änder vid Svalnässtugan i Tysslingen. Samling vid Haga centrum **kl 8** för samåkning. Medtag stora matsäcken!

Torsdag 5 april

Vårfåglar i Oset. Samling vid Erik Rosenbergstugan **kl 17**.

FÅGLAR

— #04.2017 ÅRGÅNG 40 —

MEDLEMSTIDNING FÖR NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

Ansvarig utgivare: Ulf Jorner, Måbärsvägen 11,
703 75 Örebro.
E-post: ulf.jorner@gmail.com

REDAKTÖR:

Kent Halttunen

Nygård, N Folkavi
719 91 Vintrosa
070 2161130
kent.halttunen@tele2.se

REDAKTIONEN:

Marianne Johansson

Tallbacka Majas väg 12
702 21 Örebro
019 36 17 75
070 656 63 69
marianne-j@telia.com

REDAKTIONEN:

Anita Ahlberg

Hagmarksgatan 21B
702 16 ÖREBRO
070 717 72 32
nitan_9000@hotmail.com

Vill du mejla till hela redaktionen är adressen:
redaktionen@nofnet.se

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening av Sveriges Ornitologiska förening – BirdLife Sverige.

Medlem i Närkes Ornitologiska Förening blir man genom att sätta in årsavgiften på bankgiro 5747-3357.

Årsavgiften är för vuxen 250 kr., för familjemedlem 50 kr (erhåller ej medlemstidning), för ungdomsmedlem (13–20 år) 100 kr och för barn (1–12 år) 50 kr.

Medlem i NOF erhåller vår medlemstidning som utkommer med fyra nummer per år.

ADRESSÄNDRINGAR

Sänds till: Närkes Ornitologiska Förening,
c/o Åsa Bengtsson, Loggatan 13,
702 28 Örebro.
Tel. 073 332 20 31, 019 33 35 27.

NOFs FÖRENINGSLOKAL

För sammanträden och bibliotek finns vi i Föreningarnas hus, Slottsgatan 13A, Örebro. För utställningsmaterial, holkar m.m. används källarlokalen Hagmarksgatan 9, Örebro

NOFs HEMSIDA

www.birdlife.se/nofnet.

Du är välkommen att besöka NOFs hemsida där du finner information om föreningens verksamhet.

Vi finns också på Facebook.

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Johan Åhlén
070 536 62 91

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Ulf Jorner.

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande:
Ronnie Lindqvist

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande:
Kent Halttunen

OSETKOMMITTÉN

NOFs representant:
Leif Sandgren
070 256 73 95

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant:
Kent Halttunen
070 216 11 30

NOFs TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00
Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN 2017

Ulf Jorner

Ordförande
Måbärsvägen 11, 703 75 Örebro
Tel. 019 31 21 46,
070 661 66 55
E-post: ulf.jorner@gmail.com

Kent Halttunen

sekreterare och information
Nygård, Norra Folkavi,
719 91 Vintrosa.
Tel. 070 216 11 30
E-post: kent.halttunen@tele2.se

Bengt Andersson

inomhusmöten och lotterier
Idrottsvägen 5, 692 33 Kumla
Tel. 070 693 33 65
E-post: styrbengt@hotmail.se

Ronnie Lindqvist

vice ordförande
Närkes Fågelvärld och ungdomsgruppen
Bertil Waldéns gata 6,
702 15 Örebro,
Tel. 019 10 23 33, 070 262 14 17
E-post: lindqvist_ronnie@hotmail.com

Lars Johansson

exkursioner
Holländaregatan 22,
702 86 Örebro
Tel. 070 558 99 06
E-post: lars.h.johansson@orebro.se

Suppleanter:

Gunnar Bergeå

resor
Hemmansvägen 58,
702 17 Örebro
Tel. 073 314 94 64
E-post: gbsteglits@hotmail.com

Åsa Bengtsson

kassör, tjejgruppen, utbildning och medlemsregister
Loggatan 13, 702 28 Örebro
Tel. 019 33 35 27,
073 332 20 31
E-post: asa.bengtsson@orebro.se

Anna-Karin Törnblom

inomhusmöten
Lövstagatan 44,
703 56 ÖREBRO
Tel. 070 688 91 61
E-post: a-k.tornblom@telia.com

Dom kallar sig... ... FÅGELSKÅDARE!

Det var när jag stod i den där villaträdgården i Sollentuna, i lågskor och tunn jacka i vinterkylan, som jag förstod hur långt det hade gått.

Jag hade faktiskt inte anat omfattningen.

Visst hade jag sett varningssignalerna men jag måste erkänna, jag tog dem inte

på allvar.

Tänkte alltid, det här är bara en fas han går igenom.

Borde förstås ha insett att män i 60-årsåldern har de flesta faser bakom sig.

”Jag ska bara svänga förbi på ett ställe, det går fort, är det okej”, frågade han när vi körde från Stockholm. ”Självklart”, sa jag som bara var glad att få skjuts hem till Örebro.

Blev förstås lite konfunderad när vi körde in i ett villaområde. Jag frågade lite försiktigt om vi skulle hälsa på någon. Det visade sig att det skulle vi. Fast ingen som någon av oss kände.

VI STANNADE UTANFÖR ett hus med en skylt där det stod att vi var välkomna in i trädgården. Vad var detta? ”Du kan sitta kvar i bilen om du vill. Fast jag vet inte hur lång tid det här kommer att ta.” Jag följde med. Hade läst nånstans att i nödsituationer är det viktigaste att man håller ihop gruppen.

Mina farhågor besannades när han öppnade bagageluckan och plockade fram utrustningen. Det här var ingen slump. Kanske hade hela resan till Stockholm bara varit en täckmantel för att dölja det verkliga syftet.

På väg in i villaträdgården mötte vi ett par molokna gubbar som uppenbarligen inte fått vad de hade kommit för. ”Lycka till! Vi har stått här i ett par timmar.”

Ett par timmar? Det var tio minus, jag var klädd för ett par timmars bilresa. ”Du, ska vi verkligen...”, började jag. Men det var ingen idé att fortsätta. Han hörde inte vad jag sa, hans rörelser var febriga. Han behövde den där kicken nu. Kosta vad det kosta ville.

Jag gick tillbaka till bilen. Han skulle inte få dra ner mig också. Började redan tänka på alternativen, ta mig hem på egen hand eller kanske helt sonika stjäla bilen.

Efter en halvtimme kom han, helt förändrad. Mycket lugnare. Ett leende på läpparna.

”Nu hade vi tur. Det här kunde ha tagit hela dagen”, sa han och vi körde iväg.

Han hade fått dagens dos. En svarthalsad trast.

EFTERÅT HAR JAG FÖRSTÅTT att det började redan i ungdomen, lite experimenterande. Skrev upp arter i anteckningsblock. Det där la han av med när andra saker blev viktigare. Tjejer, kompisar, fotboll, jobb. Men har man väl fått det i blodet krävs det tydligen inte mycket för att man ska trilla dit igen.

Vet inte riktigt hur själva återfallet gick till. Det började väl med att han stod med en och glodde på starar i sin egen trädgård. Skaffade en enkel kikare, några fågelböcker. Testade bara lite, en ”kul grej”, trodde nog han kunde sluta när som helst.

Snart var han tvungen att gå på tyngre varor. Mer ovanliga arter. Och allt finns ju på nätet numera. Han fick nya kompisar, såna som var lika illa därän som han själv. Det plingade ständigt i mobilen. ”Jag ska bara ta en sväng med bilen”, kunde han säga – och inte komma tillbaka förrän på kvällen. Då hade han väl varit och tittat på någon gulhövdad falsksångare på Öland. Han slutade bry sig om sånt som hade varit viktigt för honom, glömde till och med bort när det var bortamatcher för Örebro SK. Det var nog då jag förstod att det kanske inte fanns någon väg tillbaka.

NU HAR VI I OMGIVNINGEN lärt oss hur det fungerar. Vi vet att tubkikaren måste vara med, om han så bara ska åka och handla mjölk. Vi vet att vi ständigt lever med hotet att det kan komma ett meddelande från Bird Alarm som kullkastar alla planer. Men vi vet också att han kämpar för att hålla beroendet i schack.

Vi kommer nog aldrig att förstå. Men vi måste lära oss att acceptera. Det kan drabba oss alla om vi inte ser upp. Eller kanske just om vi ser upp. Vänta, vad är det där uppe i trädet? Är inte det en sibirisk buskskvättare?

KRÖNIKA: JOHAN HEDBERG

Johan Hedberg är manusförfattare med bas i Örebro. Jobbade många år på Nerikes Allahanda och skrev många uppskattade kåserier i tidningen.

